

1352
C. PERUSSI

PROFESOR LA ACADEMIA DE INALTE STUDII COMERCIALE
ȘI INDUSTRIALE DIN BUCUREȘTI

MANUAL
DE
LIMBA ITALIANĂ

PENTRU ANUL I DE STUDIU

CLASA A V.^a A LICEELOR COMERCIALE

EDIȚIA I

EDITURA „CUGETAREA“

P. C. GEORGESCU-DELAFRAS

BUCUREȘTI, IV. — Strada Popa Nan, 21

Biblioteca Centrala

L131171160

Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

C. PERUSSI

PROFESOR LA ACADEMIA DE INALTE STUDII COMERCIALE
SI INDUSTRIALE DIN BUCUREȘTI

Timen.
1938-39.
Sibiu.

scriit pentru consultare

MANUAL

DE

LIMBA ITALIANĂ

PENTRU ANUL I DE STUDIU

CLASA A V-a A LICEELOR COMERCIALE

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
EDIȚIA I
INVENTARIAT 1998

TAXA TIMBRULUI DIDACTIC DE 5%
PENTRU ACEST MANUAL SA PLATIT
DIRECT CASEI CORPULUI DIDACTIC
CONFORM DECIZIUNII N°17436/952

93 FEB 1998

EDITURA „CUGETAREA”

P. C. GEORGESCU - DELAFRAS
BUCUREȘTI, IV — Strada Popa Nan, 21

INVENTAR
2020

474-3-937

Bibl. Instit. de Inv. superior
INV. Nr. 93 IV 1998

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

10-2	10-2
-10-4	10-4
+9-5	+9-6
9-6	9-8
-9-7	-9-10
+8-8	+8-12
8-9	8-14
-8-10	-8-16
+7-11	+7-18
7-12	7-20
-7-13	-7-22
6-14	+6-24
6-15	6-26
6-16	-6-28
5-17	+5-30
5-18	5-32
5-20	-5-35
<hr/>	
-4-25	+4-40
4-30	4-45
4-35-40	-4-50
3-50.	+3-55
	3-60
3-50.-	-3-70

PREFAȚĂ

Odată cu înființarea Seminarului Pedagogic pe lângă Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale din București, cât și cu întocmirea noii programe analitice pentru Liceele Comerciale, m'am hotărât să tipăresc și Manualele necesare cursului de limbă și Corespondență Comercială Italiană.

Am ținut seamă de normele pedagogice, prezentând în așa fel materia, încât să poată fi predată gradat și temeinic. Prin asocierea și comparațiile făcute adesea cu limbile franceză și germană (învățate de elevi încă din cursul inferior) cât — și mai ales — cu româna, limba italiană nu mai rămâne singură, tratată izolat sau numai pentru frumusețile ei ușor aparente. Gramatica, menținută în părțile ei esențiale, e întrebuințată ca o măsurătoare estetică, menită a stabili asemănările și deosebiriile de formă și de sintaxă dintre limbi. Împreună cu restul metodei, ea trebuie să ne ajute să construim puntea de trecere dela limba maternă la noui cunoștințe de limbaj, înlăturând confuziile și dându-ne siguranța de care avem nevoie.

Metoda directă, dela care am așteptat zadarnic rezultatele promise, e înlocuită prin contactul direct cu limba italiană (vizitarea cinematografelor cu filme educative, vorbite și cântate în italienește, ascultarea la radio a comunicărilor din Italia, ascultarea conferințelor ținute în limba italiană, folosirea discurilor

cu cântece și cuvântări în limba italiană, împrietenirea cu Italieni—de preferință veniți de curând din Italia — practica în birouri și instituțiuni unde se vorbește limba italiană), contact pe care îl recomand călduros. Numai că, și cel ce ascultă trebuie să știe ce să audă, după cum cel ce privește trebuie să știe ce să vadă.

După câteva însemnări istorice cu privire la formarea limbii italiene și după tratarea aspectelor ei fonetice de astăzi, urmează o bucată de lectură dintre cele mai reprezentative, care va fi citită în clasă, elevilor, înainte de a începe studiul sunetelor. Apoi, câteva lecturi privind viața și înfăptuirile poporului roman, și în sfârșit altele, cu conținut educativ. Ele vor servi la aplicații de gramatică, cât și la convorbire, în care scop am întocmit o schemă de chestionar, de folosit după tratarea tuturor părților de cuvânt.

Aplicațiile sunt așezate după fiecare lecțiune. Ele ne trimit adesea și la cuvintele culese și notate de elevi în caetul de cuvinte, pentru întocmirea cărui am dat anumite norme.

Atât pentru anul întâiu de studiu.

Sprîjiniți pe noțiunile și îndrumările din acest volum, vom putea trece — mai apoi — la studiul desăvârșit al limbii italiene.

AUTORUL

Septembre 1937

LIMBA ITALIANĂ

Istoric. Aspecte fonetice. Comparații cu limba română.

Ca și româna, limba italiană — împreună cu portugheza, spaniola, catalana, provențala, franceza, sarda, reto-romana și dalmata — aparține grupului de limbi numite *romanice* sau *neo-latine*.

Limba latină însăși (împreună cu osco-umbriana) face parte din marele grup de limbi indo-europene, alături de greaca, limbile germanice, limbile slave și altele.

În vremea când vechii Romani nu ocupaseră încă peninsula italică, aceasta era locuită de numeroase popoare, foarte diferite în ce privește rasa și limba lor. Astfel, trăiau acolo Celți, Iliri, Liguri, Etrusci, Umbri, Latini, Osci, Sabeli, Siculi și Greci. După ce însă *Roma* și-a întins stăpânirea pe întreaga peninsula, *limba latină* s'a introdus pretutindeni, datorită legăturilor strânse dintre capitală și provincii, cât și legilor și coloniilor de Romani ce s'au stabilit în provinciile cucerite. Cu vremea, locuitorii amintiți mai sus și-au uitat limba, după cum s'a întâmplat mai apoi și în Franța, în peninsula iberică și în ținuturile noastre.

Pronunțarea limbii latine însă, nu era aceeași pretutindeni; fiecare popor cucerit o pronunța sub influența limbii vorbită de el anterior. Ne putem da seama de acest fapt, dacă observăm cum e vorbită astăzi, de pildă, limba franceză de Români, Italiani, Germani, etc.

Cu toate acestea, până în veacul al IV-lea d. C., adică atât timp cât a durat legătura strânsă a imperiului, aceste deosebiri de grai au fost mereu atenuate și oarecum „ținute în frâu“ de limba vie a capitalei. Când s'a mutat însă la Bizanț sediul imperiului, limba vorbită la Roma, care începuse să se preschimbe în urma deselor imigrațiuni din țările cucerite, a decăzut din ce în ce mai mult.

După căderea imperiului, se deschide calea năvălirilor barbare și încetează raporturile dintre centru și provincii; popoarele italice rămân supuse multă vreme, iar pătura cultă dispăre aproape cu totul; limba vorbită de popor rămâne lipsită de control în tot timpul evului mediu. Și, în acest fel, au luat naștere dialectele italiene, franceze, spaniole, române, etc., adică limbile care se numesc astăzi romanice sau neo-latine.

Nu putem urmări, de cât cu greu și în mică măsură, această prefacere înceată a limbii, deoarece în timpul evului mediu, în biserică, în legi, în actele publice și private, nu s'a scris decât în latinește. Abia în jurul anului 1000 apar dialectele și în acte scrise, și anume în câte un document comercial, în memorii de familie și în scrisori particulare.

Când iau naștere Comunele, cât și vastul comerț pe mare, începe și întrebuițarea literară a dialectelor și anume, mai întâi, prin veacul al XII-lea, în traduceri din franțuzește și din latinește, de legende și de povestiri populare, care se recitau prin piete; apoi *laude* și rugăciuni cântate în biserici. Toate acestea, mai ales pentru cei ce nu cunoșteau limba latină.

Printre dialectele peninsulei, mai puțin deosebite de limba latină, erau cele vorbite în Toscana. La Florența, ajunsă prin comerț la mare bogăție cât și la mare cultură și putere politică, ele începuseră să iasă din obscuritate, afirmându-se și în opere literare. Totuși, lupta cu latina, provențala și franceza ar fi rămas fără

rezultat, dacă Dante Alighieri, în jurul anului 1300, n'ar fi îndrăznit să înalțe limba vulgară florentină, tratând subiecte nobile și impunând-o tot mai mult prin puterea geniului său. În acelaș secol, alți doi mari scriitori, Petrarca și Boccaccio, măresc popularitatea dialectului florentin, care de atunci începe să devie limba literară a Italiei. Lupta a ținut mult, deoarece scriitorii aparținând altor regiuni nu se închinau prea ușor limbii florentine, iar pe de altă parte reînviau — în secolele XV și XVI — studiile clasice și odată cu ele și latina literară. În cele din urmă, limba lui Dante rămâne biruitoare.

Dialectul florentin nu reprezintă numai limba latină vorbită în vechea Romă și evoluată în decursul evului mediu. Un mare număr de cuvinte au fost înlocuite prin cuvinte germanice în timpul dominațiilor barbare și a feudalității. Apoi Biserica, Imperiul Bizantin, cruciadele, comerțul cu Levantul, au mai adăogat și unele cuvinte grecești pe lângă cele ce existau mai dinainte, din latina clasică. De asemeni, și Arabii au mai dat anumite cuvinte aparținând științelor și produselor naturale. În fine, trebuie să mai adăogăm și schimbul de cuvinte și de forme făcut cu celelalte limbi neo-latine odată cu schimbul de idei și de produse.

Viața intelectuală și morală nu a rămas totuși neschimbată în decursul veacurilor. Florența — deși un centru luminos de cultură — nu a putut da singură toate instituțiile moderne, toate științele și industriile, toate curentele noi de idei și nici toate cuvintele devenite necesare. Acestea au fost luate, parte din alte limbi moderne, parte din limba greacă. Dar și aci numărul cel mai mare de cuvinte a fost dat tot de limba latină, de sigur cu înțelesuri și cu întrebuintări adaptate nouilor nevoi.

Între cuvintele de sursă literară și cele de origine populară există deosebiri mari, întrucât scriitorii, dând

cuvintelor din limba latină o formă italiană, nu le au mai aplicat toate transformările ce le-ar fi suferit în limbajul vulgar, ci le-au dat numai proprietățile principale ale limbii toscane, și anume : terminația în vocală, simplificarea unor anumite grupe de consoane și alte mici modificări fonetice.

Orice limbă, dealtfel, se află într'o continuă prefacere pe care civilizația și literatura o pot face mai înceată, dar nu o pot opri. Ea urmează anumite legi, iar calea definitivă îi e hotărîtă de numeroși factori de ordin fiziologic, geografic și istoric. De aceea, limba latină a devenit limba italiană în peninsula italică, limba spaniolă în peninsula iberică, limba română la noi, ș. a. m. d.

* * *

După ce am văzut cum a luat naștere limba italiană, ne vom ocupa în general de aspectele ei fonetice de astăzi, tot în comparație cu limba română.

Ascultând cum vorbesc Italienii, ne dăm seama că vorbirea lor se deosebește de a noastră, cât și de celelalte pe care le mai auzim. Mai întâi, sunetele din cuvinte nu sunt ca ale noastre, iar apoi vorbirea întregă urmează linii și succesiuni deosebite. Nu e prea ușor să ne însușim întocmai vorbirea altor popoare. Unii cred că e deajuns să-i imităm — mai mult sau mai puțin bine —, dar aceasta e o greșală. Pentru a isbuti cu adevărat, ar trebui să trăim multă vreme în mijlocul lor, sau să facem studii speciale de fonetică. Ne putem totuși mulțumi, rostind cât mai exact sunetele din cuvinte, care, după cum am arătat mai sus, se deosebesc de ale noastre, deși sunt redade cu aceleași vocale și cu aceleași consoane.

* * *

În fața unui cuvânt italianesc, avem de regulă, două dificultăți :

Prima derivă din așezarea *accentului tonic*, iar a doua din rostirea literelor și a grupurilor de litere.

În ortografia italiană nu există nici o indicație în ceea ce privește așezarea accentului tonic. Puțini scriitori, gândindu-se de sigur la publicul străin, cât și la Italiani¹⁾, pun pe alocuirea semne diacritice pentru a indica silaba de accentuat.

De regulă, accentul tonic cade pe silaba penultimă, ca și în limba română. De multe ori, însă, el se află pe o altă silabă și găsirea lui nu e deloc ușoară.

Iată câteva exemple: *pâne* (pâine), *bène* (bine), *virtù* (virtute), *ancôra* (încă), *âncora* (ancoră), *colônia* (colonie), *ârabo* (arab), *ôccupano* (ei ocupă).

* * *

Accentul tonic mai e important și pentru faptul că dacă nu e așezat exact, schimbă uneori însăși înțelesul cuvântului²⁾. Astfel: *ancôra* (încă), *împâri* (tu, înveți), *subîto* (suferit), *âncora* (ancoră), *împari* (nepereche), *sûbito* (îndată), etc.

În ce privește rostirea literelor, luate separat sau în grupuri, avem de observat că anumite litere nu reprezintă exact acelaș sunet în ambele limbi.

Așa, de pildă, vocala *e* mai are în limba italiană pe lângă sunetul cunoscut în limba română, și un sunet *mai deschis*, care apare în vorbire din când în când, alternând cu sunetul închis. Astfel: *bène* (bine), *pèzzo* (bucată), *bèllo* (frumos), etc.

Vocala *o* are și ea două sunete, unul *mai închis*, ca în cuvintele *fôrma* (formă), *sapône* (săpun), *ôra* (oră),

1) dificultatea există la unele cuvinte chiar pentru Italiani.

2) compară cu exemplele din limba română: *tîpic* — *tîpic*, *vêselă* — *veselă*, *còpii* — *copii*, etc.

etc., iar altul *mai deschis*, ca în *ròsa* (trandafir), *piòggia* (ploaie), *uòmo* (om), etc. Primul e foarte apropiat de sunetul vocalei *o* din limba română¹⁾.

Aceste două sunete sunt amândouă mai deschise de cât sunetul *o* (unul singur) din românește²⁾.

Vocala *a* se pronunță în limba italiană totdeauna mai deschis decât în limba română. Numai *i* și *u* au sunetele aproape egale în ambele limbi.

* * *

E de observat că, în limba italiană, nu găsim atât de mulți *diftongi* și *triftongi* ca în limba română³⁾.

În compunerea lor, pot intra în limba italiană — când e cazul — numai vocalele *i* și *u*. În acest caz, valoarea acestor două vocale e înjumătățită⁴⁾, devenind *semivocale*. Exemple: *più* (mai), *pianta* (plantă), *piede* (picior), *nuovo* (nou), *quadro* (tablou), *guida* (călăuză), *studio* (studiu), *sangue* (sânge), etc.

Nu avem, așadar, diftong în cuvinte ca: *te à t r o* (teatru), *o c è a n o* (ocean), *ò a s i* (oază⁵⁾), etc., pentru că nu se află aci vocalele *i* sau *u*.

Deprinderea Românului de a rosti diftongi și triftongi cât și tendința de a-i forma ori unde se găsesc două vocale alături⁶⁾ sunt adesea un îndemn la greșeli, în

1) Pentru a indica în scris sunetul închis sau deschis al vocalelor *e* și *o*, unii scriitori întrebuițează accentele cunoscute sub numele de *grav* și *ascuțit*. Astfel, ei pun accentul grav (*è*, *ò*) pentru sunetul deschis și accentul ascuțit (*é*, *ó*) pentru sunetul închis.

2) Sunetul „mai deschis” sau „mai închis” corespunde și cu deschiderea *mai mult* sau *mai puțin* a gurii, în timp ce rostim vocala.

3) În limba română sunt 13 feluri de diftongi și 11 feluri de triftongi (A Roumanian Phonetic Reader. Prof. O. Ștefanovici — Svensk).

4) ca și în limba română.

5) observați diftongul la cuvintele românești.

6) ca de pildă: de o veni, ce o mai fi, cel de al doilea, de a-tunci, pri eten (uneori, la acest cuvânt, vocala *i* nu se mai aude de loc!)

rostirea cuvintelor italienești. Citez aci eroarea obișnuită în rostirea cuvântului *io* (eu), în care vocalele *i* și *o* sunt în hiat, în limba italiană, în timp ce cuvântul românesc corespunzător constituie un diftong.

În fine, *vocalele* sunt uneori mai *lungi* decât corespunzătoarele lor din limba română. Exemple: *casa* (casă), *mare* (mare¹), *Roma*, etc.

În ortografia italiană, nu găsim însă nici un indiciu pentru pronunțarea lungă a vocalelor.

În limba română, știm că, în asemenea cazuri, vocalele se scriu dublu. Exemple: *știință*, *fii*, *continuu*² etc. ³).

* * *

Trecând la *consoane*, observăm că în limba italiană, găsim adesea cuvinte cu una sau mai multe consoane scrise *dublu*³).

Toate consoanele pot apărea dublate în limba italiană. În asemenea cazuri, ele se și citesc dublu. Prima consoană se unește cu silaba din stânga, iar a doua cu silaba din dreapta. Exemple: *fol-la* (mulțime), *fieb-bre* (friguri), *mêz-zo* (jumătate), *tût-to* (tot), *mâm-ma* (mamă), *madôn-na* (madonă), *dif-ficile* (greu), *êc-co* (iată) etc.

Intrucât nu există aproape de loc în limba română asemenea dublări, Românii le trec ușor cu vederea. Acest fapt răpește însă mult din frumusețea și din energia limbii italiene.

Limba italiană are trei sunete proprii, pe care nu le găsim în cuvintele românești: sunetul *dz* redat prin litera *z*, grupul *gn* și grupul *gli*, de care ne vom ocupa mai departe.

1) ca substantiv.

2) nu trebuie să confundăm însă vocala lungită, cu dubla emisiune, ca în cuvintele *idee*, *epopee*, *cooperăție*, etc.

3) în limba română, avem puține cazuri: a se *innopta*, *succes*, *accent*, *cellalt*, ș. a.

Lipsesc însă sunetele redade în limba română prin literele: *j*, *h*, *ă* și *â*.

Găsim deci în limba italiană, trei sunete mai mult de cât în limba română și patru sunete mai puțin.

PRONUNȚAREA

I due fratelli mûsici.

Pasquale e Benedetto erano fratelli; ed erano ciò che si dice due bravi ragazzi. Avevano una passione: la musica. Pasquale cantava, Benedetto sonava la chitarra. E facevano, con la musica, la felicită del villaggio.

La musica era così bella!

Aveva questo particolare: che chiunque l'udiva, immediatamente vedeva e possedeva ciò che desiderava. L'agricoltore, campi carichi di messi; l'avarò, oro a mucchi; i bimbi, uccelli coloriti che si lasciavano acchiappar con le mani; i vecchi, la gioventù spedita e odorosa.

Naturalmente, col cessar della musica, le meraviglie uscite fuori per virtù sua scomparivano; ma non così però che non ne rimanesse nei cuori, con la memoria, una dolcezza capace di consolare. Perciò l'intero villaggio era contento, e si lodava dei due fratelli musici. Ma la madre loro, no. Essa era preoccupata, perchè Pasquale e Benedetto crescevano senza imparare un mestiere.

— Iddio è buono: ci aiuterà.

— Iddio è buono è vero, e aiuta gli uomini di buona volontà. Ma la vostra buona volontà dov'è? Fatemela un po' vedere.

Le comari a questo punto difendevano i ragazzi.

— Avete torto d'inquietarvi tanto — dicevano alla madre. — I vostri figliuoli hanno la loro musica miracolosa. Non è forse una ricchezza? Oggi si tirano dietro il villaggio. Domani si fireranno dietro la città, se vorranno.

La poveretta finì per rassegnarsi. Ma un mattino le toccò un nuovo dolore. Pasquale e Benedetto le dissero:

— Mamma, noi abbiamo deciso di andarcene per il mondo.

— O perchè volete abbandonare la vostra povera mamma?

— La nostra musica ormai tutti la conoscono, qui. Noi vogliamo portarla fuori di qui, dove ancora nessuno la sa.

A costo di sentirsi spaccare il cuore in due, la madre diede il consenso. Accompagnò i due figliuoli fino all'ultima casa del villaggio, e li accomiatò dicendo:

— Iddio vi benedica.

* * *

Cammina, cammina, dappertutto recavano la stessa allegrezza. Tutti si affacciavano alle finestre e alle soglie con i visi illuminati. E in ogni luogo accadeva il medesimo: chi ascoltava la musica vedeva e possedeva ciò che desiderava.

I pezzenti e gli affamati, panni e pane a bizzeffe, le fanciulle, raggi di luna da farsene scialli preziosi; i ragazzi, cavalli alati da saltarci in groppa e volare.

La gente avrebbe voluto trattenerne i due musicisti magari cent'anni. Li invitava nelle case e offriva loro tutto il bene che aveva. Ma loro si schermivano. „Grazie! Grazie!“ Accettavano appena una fetta di pane. E se lo mangiavano sui crocicchi delle strade come i mendicchi. E la notte dormivano alla campagna,

al riparo d'un albero, col capo sopra un poco di paglia o sopra una pietra. Ed erano beati. Poichè la musica era l'unico loro pensiero, l'unico amore e l'unico bene: e riempiva e saziava i loro cuori. E tutto il resto era loro indifferente. Tutte le rimanenti cose del mondo, belle o no, favorevoli o no, nulla!

Cammina cammina, una sera giunsero presso un castello cinto da un fosso d'acqua, dove il cielo riflettevasi tremolando.

— Come è grazioso questo! — disse Benedetto che era il più piccolo. — Noi potremo riposar qui, proprio sul margine di questo fosso. — Le strade intanto divenivano buie, e una stella, di là dai merli del castello, brillò. Pasquale e Benedetto prima di coricarsi si accinsero, come solevano, a dare il loro concerto. Era la loro preghiera, quella; quasi un modo di rivolgersi al Cielo e dirgli: - Santo!

Avevano appena attaccato, che la saracinesca del castello si abbassò con fragore.

— Siete voi i due fratelli musicisti? — disse un valletto con in mano una torcia. — Il mio signor Principe vi desidera.

Pasquale e Benedetto esitavano.

— Come oseremo noi andare alla presenza del Principe? Non vedete come siamo polverosi? E con gli abiti logori e le scarpe rotte? — disse Pasquale, che era il più grande. Ma il valletto insistette. — È il desiderio del Principe.

Allora i due fratelli si mossero. E mentre attraversavano una fuga di sale, il valletto raccontò loro la storia del Principe.

— Aveva un unico figliuolo bello come il sole. Tre anni fa lo perdette, e ancora non se ne può consolare. Da quel giorno non ha riso più, non ha più detto parola. È soffocato dalla malinconia. La signora Principessa sua sposa è disperata. Che rimedi non han ten-

tato i dottori? E i maghi? Ma nessuno gli ha valso, povero Principe! Se mai vi chiede musica, dategli una musica gaia, mi raccomando.

— Ma noi non abbiamo che una musica sola! — dissero Pasquale e Benedetto perplessi. Comunque, era tardi. Due battenti s'erano spalancati, e i fratelli musici si trovavano alla presenza del Principe. Il Principe stava immobile sul trono. Non aveva che trent'anni, e ne dimostrava sessanta. Era pelle e ossa, quasi trasparente. Non serbava, di vivo, che gli occhi, due grandi occhi scuri.

— Volete fare un po' di musica per il mio augusto consorte? — disse la principessa ravviandosi in fretta i capelli.

Pasquale e Benedetto obbedirono. E fecero la loro musica col cuore pieno d'ansia fino all'orlo, desiderosi di rallegrare il povero Principe.

Allora accadde il solito fatto. Ognuno degli ascoltatori vide e possedette ciò che desiderava. E il povero Principe, con istupore di tutti, vide e possedette il perduto figliuolo. La Principessa si dibattè a terra e abbracciò i ginocchi dei giovinetti, fuori di sè dalla gioia. — Ancora! Ancora! supplicava il Principe, trasfigurato, con le lagrime agli occhi. E Pasquale e Benedetto da capo. E così fino all'alba.

All'alba si inchinarono e presero licenza.

Ma il Principe fece loro dire queste precise parole: — Mi avete risuscitato da morte. Ora volete di nuovo farmi morire? Io morirò, se voi mi private di questa consolazione. — Pasquale e Benedetto rimasero. E ogni volta che rifacevano la musica loro, ecco, si rinnovava il miracolo. Il Principe rivedeva il suo spento figliuolo, e di nuovo lo possedeva e parlava con lui, se lo poneva sulle ginocchia, e gli baciava i riccioli d'oro. Il Principe era felice!

Passa un mese, ne passa un altro, le un altro an-

cora. Al quarto, Pasquale e Benedetto dissero al Principe:

— Altezza, lasciateci seguire il nostro destino.

Il Principe non ebbe cuore di opporsi. Ma sul punto di congedarli disse:

— Come potrei rimeritarvi del bene che mi avete fatto?

— Noi non desideriamo nulla — risposero i due fratelli. — Grazie.

Tuttavia il Principe fece portare un sacco e caricarlo sopra un mulo.

— La Divina Provvidenza vi guardi! — Augurò di sulla porta del castello.

* * *

Non avevano camminato mezz'ora che Benedetto incuriosito disse:

— Se vedessimo un poco cosa c'è dentro il sacco?

Apersero il sacco. Spavento! Stipato d'oro. Come credere ai propri occhi? Non avevano mai visto tanto oro come un'unghia: e adesso, d'un colpo, un sacco pieno: un monte!

Sopraffatti dalla sorpresa, stavano lì, con gli occhi attaccati all'oro, senza battere ciglia. E Benedetto disse:

— Chi sa come abbiamo cantato e sonato bene, per meritar tutto questo!

Così disse, ma in fondo al cuore pensava: — Che straordinario merito mi son fatto io! In verità mi sono fatto molto più merito di mio fratello.

Pasquale dal canto suo pensava la medesima cosa, giacchè la vista dell'oro aveva anche a lui colmato il cuore d'orgoglio. Tutti e due pensavano il medesimo, e nessuno osava manifestarsi. Finalmente Benedetto disse:

— E ora? come faremo a dividerci quest'oro.

Pasquale disse :

— L'unico che possa farci le giuste parti è il Principe. Vogliamo tornare da lui?

Si voltarono indietro. E mentre andavano, ciascuno di essi pensava: — La più grossa parte toccherà a me. Certamente toccherà a me!

Arrivati alla presenza del Principe, dissero :

— Altezza, fateci voi due giuste parti.

Il Principe non ci pensò guari. Rispose asciutto :

— Metà per ciascuno.

Pasquale e Benedetto se ne tornarono via di malumore. Ciascuno d'essi pensava :

— Il Principe non s'intende di musica. Che razza di giudizio ha mai dato!

Tuttavia facevano. Non avevan voglia di parlare. Sentivano, per la prima volta, ciascuno nel proprio cuore, qualcosa di tristo e di iroso che v'era entrato e gli impediva di fondersi come un tempo con l'altro liberamente, abbandonatamente. Ed evitavano di guardarsi negli occhi. La sera contarono l'oro, e ne fecero due mucchi uguali. Ciascuno dormì con accanto il suo mucchio. L'indomani, appena svegli, il primo pensiero fu di ricontar l'oro. Ma quale non fu la sorpresa: al posto dell'oro, pietre!

— Questo è stato qualche cattivo incantesimo -- disse Benedetto, che ancora credeva alle streghe.

Ma Pasquale disse: — Sciocco! Sono stati i ladri!

Tutti e due erano afflitti. Pensavano con rodimento al fiammeggiante oro così presto svanito. Pasquale guardava a terra, istupidito. Benedetto disse :

— Torniamo dal Principe? Certo, quando saprà la disgrazia, avrà compassione di noi, e ci farà dare un altro sacco. E così buono!

E corsero dal Principe. Il quale li ascoltò benignamente, e li tranquillò subito, ordinando al suo tesoriere di consegnare un nuovo sacco d'oro in tutto uguale al

primo. Ma all'ultimo momento disse ai due fratelli:
— Giacchè la sorte vi ha riportati qui, fatemi ancora una volta udire la vostra bella musica. Ne ho una sete!

Pasquale e Benedetto attaccarono, in mezzo a un religioso silenzio.

Ma subito si vide che non erano ispirati, e non andavano d'accordo. Il primo pezzo ebbe un magro successo, il secondo lasciò freddi, il terzo spiacque addirittura.

Da un capo all'altro della sala si diffuse un senso di delusione e d'inquietudine.

Evidentemente il miracolo questa volta non si era compiuto: nessuno aveva veduto e posseduto ciò che desiderava.

Ma i cortigiani non osavano aprir bocca. Nessi fissavano il Principe il cui viso, scambio di rischiararsi, incupiva sempre più. Il Principe ebbe uno scoppio di collera.

— Sciagurati! — gridò rivolto ai due musici. — Dev'è il mio figliuolo? Non ho visto nulla, io! Voi mi avete ingannato! Vi copriate colla frode per carpirmi dell'atr'oro! Siete due volgari impostori, voi. Via dalla mia presenza!

Pasquale e Benedetto fuggirono come cani battuti. E si ritrovarono in mezzo alla strada tremando come l'erba, con grande onta e a mani vuote.

— Ciò non sarebbe successo se tu avessi meglio suonato! — proruppe Pasquale.

— Cioè se tu avessi meglio cantato — ribattè Benedetto.

A vicenda si gettavan la colpa addosso, con male parole. E si scagliavano occhiate astiose. E stringevano i pugni.

— Separiamoci — disse Pasquale alla fine. E ciascuno vada per la sua strada. Vedremo di chi sarà la fortuna.

Si separarono, e s'incamminarono l'uno a destra e l'altro a sinistra, ciascuno per la propria strada.

Ma la fortuna non fu di nessuno.

Nè la voce di Pasquale nè la chitarra di Benedetto commovevano un'anima, più. Le finestre delle case rimanevano chiuse. Intorno ai musicisti non si raccoglievano che i vagabondi e i cani randagi. Tutto il resto, deserto.

Essi non sapevano capacitarsi di ciò. E inveivano contro il pubblico ignorante e corrotto, tanto lontani erano dal sospettare che il torto fosse del loro cuore, che una volta era pieno del puro amor della musica, e ora invece tante cose amare e cattive lo ingombravano e non vi avanzava posto per altro.

Desolati e stanchi morti, senza un'oncia di pane da sganarsi, senza un amico al quale confidarsi, si risovvennero del loro villaggio e della loro mamma: e ritornarono a lei, ciascuno per la propria strada.

La povera donna, dopo il primo sfogo di tenerezza, si affrettò a domandare:

— E ora? Lo imparerete un mestiere?

I due fratelli non dissero di no, visto che un mestiere era ormai necessario a campare.

Pasquale si fece bifolco.

Benedetto spaccapietre.

La sera, quando cadeva il sole e le strade diventavano buie, essi rientravano nella casa e buttavano in un canto gli arnesi. E sedevano accanto alla madre. E la madre rideva, tutta gioiosa.

Ma Pasquale e Benedetto no. Ripensavano alla bella musica per sempre disimparata e perduta; e, non visti, con una mano sugli occhi, piangevano.

ANGELO SILVIO NOVARO.

„Sunete“ și „litere“.

scrisoare, scont, smeu, zid, uzină; *ger.* zufrieden (mulțumit), Zug (tren); *fr.* exposer (a expune), *ger.* Reise (călătorie), Salz (sare); *chirie*, *ger.* rauchen (a fuma), *fr.* chercher (a căuta).

Citind cuvintele de mai sus, ne dăm seama că o literă nu redă întotdeauna acelaș sunet. Astfel litera *s* ne redă în cuvântul al treilea sunetul notat în următoarele două cuvinte cu litera *z*. Aceasta, în cuvintele germane, redă sunetul pe care noi îl scriem cu *f*. Cuvintele franceze și germane, conțin sunetul *z* redat prin litera *s*. În fine, în ultimele trei cuvinte grupul *ch* redă trei sunete deosebite.

Limba scrisă nu e, deci, decât limba vorbită redată prin semne convenționale, numite litere.

Litera *s*.

1. *smeu*, *svon* a sbici, a sdruncina, etc.

Acelaș sunet îl reprezintă litera *s* și în următoarele cuvinte italienești: *smerciare*, *snello*, *sradicare*, *svestire*, *sgradire*, *sbaglio*, *slancio*, *sdoganare*, etc.

Neavând exemple în limba română, amintim aci cazul cuvintelor din limba franceză, unde litera *s* reprezintă litera *z*, adică atunci când se află între două vocale și nu e scrisă dublu, ca în: *maison* (casă), *oser* (a îndrăzni!), *musique* (muzică), etc.

Tot astfel, vom găsi și în limba italiană: *tesoro*, *chiesa*, *musica*, *paese*, etc.

Regulă: *Observând, în primul grup de cuvinte italienești de mai sus, care sunt consoanele ce urmează*

după litera s, deducem regula că această literă redă sunetul z când e urmată de m, n, r, v, g, b, l și d. De asemeni — după ultimele exemple — când e scrisă între două vocale.

2. sănătos, masă casă, clasă. etc.

Vedem aci litera s redând sunetul s. Tot astfel și în următoarele cuvinte italienești: *sano, verso, strada, scadenza, squadra, spedire, fissare*, etc., în care litera s se află înaintea unei vocale, între o consoană și o vocală, înaintea unei consoane necuprinsă în grupul arătat în regula precedentă, sau, în fine, între două vocale, fiind scrisă dublu.

Regulă: Litera s redă în limba italiană sunetul s când se află înaintea unei vocale, între o consoană și o vocală, înaintea unei consoane necuprinsă în grupul m, n, r, v, g, b, l și d, sau între două vocale, dacă e scrisă dublu.¹⁾

Excepții. Sunt unele cuvinte, în care litera s, deși cuprinsă între două vocale, reprezintă sunetul de sub 2) (deci ca s din cuvântul românesc *soldat*.)²⁾ Astfel: *casa* (casă), *cosa* (lucru, obiect), *così* (astfel), *naso* (nas), *riso* (orez), *mese* (lună), *difesa* (apărare), *spesa* (cheltuială), *àsino* (măgar), *imprèsa* (întreprindere).

Și în cuvinte compuse, litera s redă sunetul de sub 2), chiar dacă se găsește între două vocale. Exemple: *dicesi* (se zice), *appigionasi* (de închiriat), *girasole* (floarea soarelui), *riservare* (a rezerva), *disègno* (desemn), *presuppòrre* (a presupune), *risòlvere* (a rezolva), *presidente* (președinte).

1) După studiul fiecărui sunet, se vor face aplicații.

2) Numai în anumite regiuni ale Italiei.

La lingua latina.

La lingua dell'antica Roma fu il latino. In lingua latina parlarono e scrissero oratori come Cicerone, poeti come Virgilio, generali come Giulio Cesare. Man mano che si estese l'Impero a quasi tutte le terre allora conosciute, si estese l'uso della lingua latina o romana, anche fra gli altri popoli, barbari e civili.

Quando la potenza dell'Impero decadde, il latino rimase lingua della Chiesa, e attraverso i secoli divenne anche più universale. Anche oggi la lingua degli antichi Romani si studia nelle scuole di tutto il mondo civile.

Vocabular :

pòpolo = popor
quando = când
chiesa = biserică
sècolo = veac
oggi = astăzi

scrivere = a scrie
come = cum
mano = mână
terra = pământ, ținut
mondo = lume*)

Litera z.

1. țară, scadență, obligație, etc. *ger.* Zeit (timp), zahlen (a plăti), etc.

În cuvintele de mai sus, găsim sunetul *ț* redat în limba română prin semnul *ț*.

În cuvintele germane, e redat prin litera *z* ca și în

*) Cuvintele din fiecare vocabular, cât și altele ce se vor culege în timpul lecțiilor, se vor transcrie de elevi în „Caetul de cuvinte“. Acesta va fi împărțit după literele alfabetului. Cuvintele vor fi notate întotdeauna pe pagina din stânga, iar cea din dreapta va fi lăsată nescrisă, astfel ca pentru fiecare cuvânt să rămâie liber un rând întreg dela stânga caetului (deschis) până în dreapta. Astfel, vom avea destul loc în dreptul fiecărui cuvânt, pentru a nota noi înțelesuri, noi întrebuintări, flexiuni, anumite particularități, locuțiuni, expresii, exemple, ș. a. m. d.

următoarele cuvinte italienești: senza, marzo, Firenze, silenzio, democrazia, garanzia, parziale, iniziale, azione, abitazione, ragazzo, bellezza, ricchezza, etc.

2. *dziua, dzece, etc.*

În aceste cuvinte se află sunetul *dz*, pe care îl găsim în anumite dialecte ale limbii române. Acelaș sunet se află și în următoarele cuvinte italiene, însă e redat tot prin litera *z*: zàino, zèffiro, zero, pranzo, romanzo, bronzo, mezzo, orizzonte, etc.

Observație. Litera *z* reprezintă în limba italiană două sunete (ca și litera *s*) și anume: sunetul redat în limba română prin *ț*, și sunetul *dz*. În terminațiile *zia, ziate și zione* din cuvinte ca cele de mai sus, litera *z* redă totdeauna sunetul *ț*. Pentru celelalte cazuri ar fi nepotrivit să stabilim reguli fixe. Am avea prea multe reguli și prea multe excepții. De altfel, la anumite cuvinte, pronunțarea diferă de la regiune la regiune.

II Foro în Roma.

Presso i Romani il Foro era un luogo di convègno spazioso, quadrangolare, spesso ornato e contornato da grandi e nobili edifici pubblici. Nei fori si tenevano le assemblèe e i mercati e si adunavano i cittadini chiamati alla leva. Un foro speciale era quello nel quale si adunava il bestiame, ed era detto foro boario, nome anche oggi vivo nell'uso. I fori piscatori corrispondevano alle moderne pescherie. Nel foro olitòrio gli ortolani portavano a vendere gli ortaggi.

Il più antico e famoso foro di Roma, nel quale si adunavano i cittadini per grandi cerimonie pubbliche, fu il cosiddetto Foro romano, dove si ammirano anche

oggi le maestose rovine di templi, di basiliche, di colonnati, di altari e di stătue.

Vocabular :

luogo = loc

mercato = târg

cittadino = cetățean

grande = mare

chiamare = a chema

vivo = viu

vendere = a vinde

rovina = ruină

Litera h.

1. *honneur* (onoare), *histoire* (istorie), etc.

În aceste două cuvinte, luate din limba franceză, litera *h* e scrisă, dar nu se citește. Tot astfel, și în următoarele cuvinte italiene: *ho*, *hai*, *ha*, *hanno* (am, ai, are, au).

2. În următoarele cuvinte, litera *h* e pusă pentru a păstra literelor *c* și *g* sunetul închis, înaintea unui *i* sau unui *e*: *chiar*, *chitanță*, *cheltuială*, *ghiață*, *ghem*, etc.

Tot astfel și în cuvintele italienești: *chiaro*, *perchè*, *ghisa*, *ghiaccio*, etc.

3. Uneori, litera *h* e întrebuințată spre a ne arăta că vocala din stânga ei trebuie pronunțată lung. Astfel: *ohne* (fără), *wohnen* (a locui), *befehlen* (a porunci), etc., din limba germană, sau interjecțiile: *ah*, *àhi*, *oh*, *òhi*, *ih*, etc., din limba italiană.

Observație. Litera *h* nu reprezintă în limba italiană nici un sunet (cum ar fi de pildă în cuvintele românești: *haină*, *odihnă*, etc.). În anumite cuvinte e întrebuințată numai în interesul clarității (vezi sub 1); alte ori pentru a evita ca literele *c* și *g* să fie cetite deschis în fața vocalelor *i* sau *e*, și în sfârșit, pentru a ne arăta vocalele lungi din interjecții.

La flotta romana.

La flotta romana fu riorganizzata dall'imperatore Augusto, il quale ne formò due divisioni: una aveva il suo comando a Miseno nella baia di Pozzuoli, l'altra a Ravenna nell'Adriatico. Per proteggere i convogli militari e le flotte cariche di cereali, per trasportare truppe e materiali di guerra da un luogo all'altro, occorreva distribuire navi da guerra in tutte le acque dell'impero. Queste navi armate erano generalmente navi leggere, dette liburne. I grossi scafi a cinque o sei ordini di remi non sempre avevano fatto buona prova; e Augusto dette molto sviluppo alle liburne, che corrisponderebbero alle nostre torpediniere e al naviglio così detto sottile.

Ogni porto romano aveva una certa zona marittima da sorvegliare.

Vocabular :

flotta = flotă

cereali = cereale

trasportare = a transporta

guerra = război

acqua = apă

nave = navă

cinque = cinci

sempre = totdeauna

sviluppo = dezvoltare

sottile = subțire

Litera q.

cuirasat; *ger.* *Quelle* (izvor), *Quittung* (chitanță), etc.

Sunetul redat în limba germană prin *q* corespunde sunetului *cu* din limba română. Acelaș sunet e redat în limba italiană tot prin *q*: *questo*, *quinto*, *quantità*, *quando*, etc. sau, când se aude dublu, prin *cq*: *acqua*, *acquistare*, *acquedotto*, etc.

Regulă. Litera q redă în limba italiană sunetul notat în limba română prin cu.

Archimede e la sua nave.

In Sicilia, detta dagli antichi la più bella delle isole, fu fondata dai Greci la colônia di Siracusa, su per giù al tempo che sorse Roma sulle rive del Tevere. Situata sulla costa più ridente dell'isola, fra il Mediterraneo orientale e quello occidentale, Siracusa divenne ben presto centro di floridi commerci tra la Grecia, la Fenicia e l'Italia, e al terzo secolo della sua fondazione era una delle regine del mare. Tra i suoi abitanti fiorivano le arti, le lettere e le scienze, e anche oggi si ammirano intorno alla città avanzi di maestosi monumenti.

* * *

Quando i Romani, nell'anno 212 a. C. presero con le armi Siracusa, un soldato entrò nello studio del celebre matematico e inventore Archimede; e, senza sapere chi fosse, lo uccise con un colpo di spada. Archimede aveva allora circa settantacinque anni e aveva passato la vita studiando.

Della scienza e delle invenzioni di questo sommo siciliano antico, nato povero e salito alla gloria, si narrano molte meraviglie. Tanta era la sua passione per la scienza, che ovunque fosse, non faceva altro che tirare linee e disegnare figure geometriche, dimenticando spesso perfino di prender cibo. Quando andava al bagno e lo schiavo gli ungeva il corpo, egli seguiva sopra se stesso a segnare figure col dito. In Egitto, dove passò una parte della vita, si rese famoso per aver costruito ponti e inalzate grandi arginature, queste per regolare le inondazioni del Nilo, quelli per mantenere le comuni-

cazioni fra le città e le borgate, che la cresciuta delle acque separava fra loro. In Egitto inventò una meravigliosa macchina per alzare le acque e trasportarle su terreni più elevati. Meravigliosa fu la nave che disegnò e fece costruire. Il legname per essa raccolto sull'Etna sarebbe bastato a sessanta galere. Ai lavori attendeva un vero esercito di operai, trecento dei quali erano occupati nel rivestire di lastre di piombo i fianchi della smisurata nave. Essa aveva venti ordini di remi: nell'interno recava gli alloggiamenti per i marinai e per i soldati, le cucine, i magazzini. I pavimenti delle sale più belle erano a mosaico e rappresentavano episodi della guerra di Troia. Sulla tolda erano spazi riservati per gli esercizi ginnastici, passeggii e teatri e giardini con condutture d'acqua per il mantenimento delle piante. C'erano bagni, cisterne, peschiere, stalle per numerosi cavalli. Tre erano gli alberi, il più alto dei quali fu fatto venire dalla Bretagna, non essendosi trovato in Sicilia un fusto di tanta altezza. Quattro erano le ancore di legno e otto quelle di ferro. Non meno di seicento uomini erano addetti al servizio di questa città galleggiante, che fa pensare agli immensi transatlantici moderni.

Vocabular :

<i>bello</i> = frumos	<i>ancora</i> = ancoră
<i>isola</i> = insulă	<i>soldato</i> = soldat
<i>colonia</i> = colonie	<i>sapere</i> = a ști
<i>tempo</i> = timp	<i>vita</i> = viață
<i>costa</i> = coastă	<i>povero</i> = sărac
<i>presto</i> = repede, curând	<i>inventare</i> = a inventa
<i>commercio</i> = comerț	<i>esercito</i> = armată
<i>mare</i> = mare (<i>subst.</i>)	<i>piombo</i> = plumb
<i>abitante</i> = locuitor	<i>giardino</i> = grădină
<i>scienza</i> = știință	<i>pianta</i> = plantă
<i>città</i> = oraș	<i>cavallo</i> = cal
<i>ancora</i> = încă	<i>legno</i> = lemn.

Grupul *sc*.

șes, șir, șosea, etc.; *fr.* *cher* (scump); *ger.* *Schiff* (vapor).

În toate cuvintele de mai sus, găsim sunetul notat la noi *ș*, în limba franceză *ch*, iar în limba germană *sch*.

Acest sunet există și în limba italiană, în cuvinte ca: *scienza*, *lasciare*, *conoscere*, *pesce*, etc. în care e redat prin grupul *sc* urmat de *i* sau de *e*. În lipsa acestor două vocale grupul *sc* reprezintă două sunete diferite, ca și în limba română. Astfel: *scrivere*, *sconto*, etc. ca în românește: *scont*, *scară*, etc.

Regulă. *Sunetul notat în limba română prin ș e redat în limba italiană prin grupul sc urmat de i sau de e.*

Lo scolareto di Roma antica.

L'antico scolareto romano non aveva nè libri nè quadèrni di carta, come i nostri. În quei tempi non si era ancora inventata la carta. Per scrivere si usavano generalmente certe sottili tavolette spalmate di cera: il fanciullo, in vece della nostra penna, aveva un'asticciola di metallo, detta stilo, dalla punta acuminata, con la quale si incidèvano i caratteri sulla tavoletta cerata. Per cancellare lo scritto si appiattiva la cera e si aveva così una pagina nuova, sulla quale si poteva riscrivere.

Molte di queste tavolette messe insieme e chiuse in una copertina di legno o di pelle o di avorio formavano un libro. Col tempo si introdusse in Roma l'uso del papiro e della pergamena. Il papiro era una specie di carta fatta con le fibre di una pianta che cresceva in Egitto lungo il fiume Nilo. La pergamena era pelle

di capretto o di agnello conciată. Su queste due materie lo scolareto romano scriveva con una cannuccia acuminata intinta nell'inchiostru.

I libri e i quadèrni in papiro e in pergamena èrano più còmodi di quelli formati da tavolette cerate, èrano più leggèri e maneggèvoli e potèvano contenère lunghe scrittùre. Tuttavia non avèvano la forma dei nostri libri, a fogli tagliati, ma èrano formati da lunghe strisce arrotolàte intorno ad un bastoncino. Il ròtolo èra conservato entro un astùccio, dal quale lo scolaro lo toglieva e svolgeva il papiro man mano che leggeva il testo.

Vocabular:

<i>libro</i> = carte	<i>nuovo</i> = nou
<i>quaderno</i> = caet	<i>crescere</i> = a creşte
<i>carta</i> = hârtie	<i>inchiostru</i> = cerneală
<i>cera</i> = ceară	<i>leggèro</i> = uşor
<i>penna</i> = condei	<i>lo scolaro</i> = şcolarul
<i>pennino</i> = peniţă	<i>lèggere</i> = a ceti

Grupurile *cc* şi *gg*.

accident, occident, accent, succes, etc.

Vedem în aceste cuvinte grupul *cc* urmat de *i* sau de *e*. Primul *c* e citit cu sunet închis, iar al doilea cu sunet deschis.

Nu tot astfel e în cuvintele italieneşti, ca: *accidente, accento, successo, etc.*, unde *amândoi c* au sunetul deschis, sau în următoarele: *soccorso, accompagnare, raccontare, etc.*, unde *amândoi c* au sunetul închis (din cauza literei *o* care le urmează).

Tot astfel e şi cu grupul *gg*. Vom avea dar: *oggi, raggio, aggettivo, etc.*, (cu grupul *gg* + *i* sau *e*), sau: *aggrandire, raggruppare, etc.* (cu grupul *gg* + alt sunet).

Regulă. Grupurile *cc* și *gg* reprezintă în limba italiană sunete duble. Dacă urmează după ele un *i* sau un *e*, avem doi *c* sau doi *g* deschiși. Dacă urmează alt sunet, ambii *c* sau *g* vor avea sunetul închis.

Il giorno natalizio presso i Romani.

Anche i Romani solèvano festeggiare il giorno natalizio. Il padre di famiglia vestiva in quell'occasione la toga bianca, ornava di fiori l'altare degli dèi domestici, detti Lari, e faceva offerte di focacce, di vino, di incenso. In onore del fanciullo di cui ricorreva l'annuale, la famiglia invitava a pranzo gli amici e faceva festa sino a tarda sera.

Non solo si festeggiava la nascita di questo o quel parente, ma anche il natalizio di Roma.

Vocabular :

<i>Romano</i> = Roman	<i>fiore</i> = floare
<i>Romeno</i> = Român	<i>onore</i> = onoare
<i>Romania</i> = România	<i>pranzo</i> = prânz
<i>giorno</i> = zi	<i>amico</i> = prieten
<i>fiesta</i> = sărbătoare	<i>sera</i> = seară
<i>padre</i> = tată	<i>mattina</i> = dimineață
<i>madre</i> = mamă	<i>notte</i> = noapte
<i>fratello</i> = frate	<i>parente</i> = rudă
<i>sorella</i> = soră	<i>genitori</i> = părinți

Grupul gn.

In cuvintele dialectale: *bîne*, *viîne*, *niere* (bine, vine, miere), etc., găsim sunetul *gn* necunoscut în limba noastră literară.

Il cunoaștem și din cuvintele franțuzești, ca: *accompagner* (a însoți), *gagner* (a câștiga), etc.

El există și în limba italiană, în cuvinte ca: *accompagnare*, *guadagnare*, etc.

Observație. Grupul *gn*, deși format din două litere, reprezintă un singur sunet, necunoscut în limba română, de cât în dialecte.

Il papàvero presso i Romani.

Presso i Romani il papàvero era un fiore sacro alla dea Cèrere, protettrice dei campi. Esso era tenuto in onore e usato contro alcune malattie. Dal suo gambo si estraeva un succo che conciliava il sonno e attutiva i dolori. Su alcuni sepòleri fu scolpito il fior di papàvero come simbolo del sonno e della morte.

Vocabular:

papàvero = mac

campo = câmp

tenere = a ține

malattia = boală

malato = bolnav

sonno = somn

dolore = durere

come = cum, ca

Grupul gli.

În cuvintele: *āliu*, *pūliu* (usturoi, pui), etc., din dialectele noastre sud-dunărene, găsim sunetul *l* „îndulcit.”

Îl întâlnim destul de des în limba italiană, în cuvinte ca: *figlio*, *foglia*, *consiglio*, etc.

Excepție. Sunt totuși anumite cuvinte în limba italiană, în care grupul *gli* nu mai reprezintă un singur sunet, ci trei, ca și în cuvintele românești.

Astfel: *negligente*, *glicerina*, etc.

Pompei.

Nel primo secolo dopo Cristo — anno 79 — una spaventosa eruzione del Vesuvio cancellò dal suolo le due città di Ercolano e Pompei, nei pressi di Napoli. A Pompei il fuoco distrusse gran parte degli edifici, ma le fondamenta e parte dei muri rimasero sepolti sotto un denso strato di ceneri e lapilli. Gli scavi recenti hanno rimesso alla luce avanzi di edifici, strade, cortili, stanze ancora arredate, e centinaia e centinaia di pitture murali. La maggior parte di queste pitture, che ornavano le pareti interne ed esterne delle case, rappresentano scene della mitologia greca e romana, dèi, semidèi, eroi familiari agli antichi pagani. Altre rappresentano scene di paese, animali, figure varie.

Qui vedi rappresentata una feroce lotta di gladiatori. Lì vedi contadini e operai seduti a una tavola d'osteria davanti a un bicchiere di vino. Entra un soldato coperto da un mantellone e chiede allegramente da bere. Alcune di queste figure sono ritratti di persone vere.

Uno degli edifici di Pompei meglio conservati, è la casa dei Vettii.

Vocabular :

<i>anno</i> = an	<i>eròe</i> = erou
<i>fuoco</i> = foc	<i>vedere</i> = a vedea
<i>muro</i> = zid	<i>lotta</i> = luptă
<i>luce</i> = lumină	<i>contadino</i> = țaran
<i>cortile</i> = curte	<i>bicchiere</i> = pahar
<i>stanza</i> = odae	<i>casa</i> = casă

MORFOLOGIE ȘI SINTAXA

E locul să ne reamintim aci, la începutul acestui capitol, că în Gramatică, cuvintele sunt împărțite — de regulă — în zece „părți de cuvânt“.

Dintre acestea, șase sunt schimbătoare (flexibile) și anume: *articolul, substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul și verbul*, iar patru sunt neschimbătoare (neflexibile), adică: *adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția*.

Schimbările se fac după *gen, număr, caz, persoană, mod și timp*.

La primele cinci părți de cuvânt, schimbările se numesc (în general) *declinări*, iar la verbe, *conjugări*.

Articolul.

omul, casa, fr. le chien (câinele), *ger. das Buch* (cartea)
en, casă, fr. chien, ger. Buch.

Comparând cuvintele din rândul întâiu, cu cele din rândul al doilea, vedem că mai întâi sunt scrise cu articol (articulate), iar apoi fără articol (nearticulate).

* * *

il tempo, i tempi; il canto, i canti
lo studente, gli studenti; lo scolaro, gli scolari
lo zingaro, gli zingari
l'amico, gli amici; l'erò, gli erò

la casa, le case; la scuola, le scuole
l'amica, le amiche; l'obbligazione, le obbligazioni
la zona, le zone; la zolla, le zolle

În rândul întâiu de mai sus, vedem substantivele masculine *tempo* și *canto* precedate de articolul *il*, iar

pluralul lor precedat de articolul *i*. Ambele substantive încep cu o consoană.

Regulă. *Substantivele masculine, care încep cu o consoană, primesc la singular articolul il, iar la plural articolul i.*

În următoarele trei rânduri de exemple sunt tot substantive masculine, însă articolul este *lo* la singular și *gli* la plural. În ultimul rând, articolul *lo* s'a schimbat în *l'* din cauza vocalelor *a* și *e* cu care încep cuvintele *amico* și *eròe*.

În rândul al doilea și al treilea, găsim cuvinte care încep cu litera *s* urmată de o altă consoană, sau cu litera *z*.

Regulă. *Substantivele masculine care încep cu o vocală, cu litera s urmată de o altă consoană, sau cu litera z, primesc articolul lo la singular și gii la plural. În fața vocalelor, lo devine l'.*

* * *

În ultimele trei rânduri de exemple de mai sus, vedem substantive feminine, cu articolul *la* la singular și *le* la plural, indiferent de litera cu care încep cuvintele. Numai înaintea vocalelor (v. *amica* și *obbligazione*) articolul *la* a devenit *l'*, după cum s'a întâmplat mai sus cu articolul *lo*. Observăm, totuși, că pluralul *le* a rămas întreg chiar înaintea vocalelor (*le amiche, le obbligazioni*).

Regulă *Substantivele feminine primesc, toate, articolul la la singular și le la plural. Înaintea vocalelor, la devine l', iar le rămâne neschimbat.*

Aplicații. 1. Complecțați substantivele notate până în prezent în caietul de cuvinte, adăogându-le, deocamdată, articolul la sin-

gular (intrucât nu cunoaştem încă forma substantivelor la plural). Pentru a păstra ordinea alfabetică în care sunt scrise cuvintele, articolul se va nota după substantiv, urmat de o liniuţă (spre a nu scrie din nou substantivul). Ex. pòpòlo, il—.

2. Urmăriţi în bucăţile de lectură articolul la masculin şi feminin, singular şi plural.

* * *

il tempo, lo stesso tempo.

l' amico, il mio amico.

lo zingaro, il piccolo zingaro.

Dacă ne uităm bine la exemplele de mai sus, vedem că articolul *il* de lângă substantivul *tempo* s'a schimbat în *lo*, când am pus între *il* şi *tempo* cuvântul *stesso*. Acesta începe cu *s* urmat de consoana *t* şi de aceea nu putea avea înaintea lui articolul *il*.

Tot astfel, articolul *lo* de lângă substantivele *amico* şi *zingaro* s'a schimbat în *il*, în urma intercalării cuvintelor *mio* şi *piccolo*.

Observaţie. Din cele de mai sus, rezultă că articolul nu e strâns legat de substantiv, ci depinde numai de litera cu care începe cuvântul aşezat după el.

La via Emilia.

La via Emilia, che i nostri nonni chiamavano anche „Strada Maggiore“, è la grande arteria nazionale, che da Rimini sull'Adriatico va fino a Piacenza sul Po, seguendo per tutta la sua lunghezza la linea degli ultimi contrafforti appennini. Essa deve il suo nome al console romano Mario Emilio Lepido, che la costrusse al principio del secondo secolo prima di Cristo, tre lustri circa dopo la battaglia di Zama. In più di duemila anni lungo la sua traccia quasi immutata sono passati mi-

lioni di uomini, una infinita varietà di popoli, eserciti nostri e stranieri, romani e barbari, mercanti e pellegrini, contadini e pastori. Sulla sua polvere e sul suo fango si sono impresse e cancellate nel volgersi dei secoli e nel mutarsi degli avvenimenti, le orme delle legioni romane che andavano verso le Gallie o ne tornavano, delle orde germaniche che calavano verso l'eterna Roma, delle schiere di Carlo ottavo che andava ad occupare il reame di Napoli, degli eserciti spagnoli, austriaci, francesi, russi, che mantennero per tanto tempo il nostro paese in servitù. Oggi, nell'Italia libera e unita, la grande antica strada, fiancheggiata a poca distanza dalla linea ferrata, attraverso le Romagne e l'Emilia congiunge l'uno all'altro fraternamente, casali, borghi, città delle due fertili regioni, reca le orme degli armenti che vanno dagli Appennini verso il mare, le orme dei carri che recano i carichi dei ricchi raccolti, i grani e le barbabietole, la canapa e l'uva, i fieni odorosi e le magnifiche frutta. Vai lungo la via e da un lato e dall'altro vedi distendersi a perdita d'occhio i campi mirabilmente lavorati, divisi in vasti e lunghi rettangoli dai filari di gelso. Le case si seguono alle case a poca distanza l'una dall'altra, così i borghi e le ville: alle tue spalle il campanile di un villaggio è appena scomparso, e già appare la torre d'un villaggio imminente. La fertile e popolosa pianura ti si presenta allo sguardo in tutto lo splendore della produzione, nella intensità del suo verde, nella gloria delle sue città maggiori e minori, un tempo ostili e nemiche le une alle altre, oggi unite nella santa comunità della patria.

* * *

*fr. de le père > du père; de les amis > des amis;
à le frère > au frère; à les soeurs > aux soeurs.*

Ne amintim poate mai greu de cele învățate la limba franceză, când ni se arăta, la declinarea substantivelor, că la genitiv și la dativ, prepozițiile *de* și *a* se contopesc cu articolul, formând cuvintele *du* și *au* la singular (numai la masculin!) și *des* și *aux* la plural.

În limba italiană, asemenea contopiri între prepoziții și articole se întâmplă mult mai des, dându-ne un număr foarte mare de compuși pe care îi întâlnim peste tot locul. Astfel, prepozițiile mai întrebuițate *di*, *a*, *da*, *in* și *su*, formează împreună cu articolul hotărit (*il*, *lo*, *la*, *i*, *gli* și *le*) pe care l-am învățat în lecția precedentă, compuși :

del dello della dei degli delle
ai allo alla ai agli alle
dai dallo dalla dai dagli dalle
nel nello nella nei negli nelle
sul sullo sulla sui sugli sulle

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură articolul hotărit, cât și compușii săi.

Il lavoro.

Il lavoro modella i mattoni, spacca le pietre, inalta non solo l'umile casupola, ma i giganteschi palazzi, le guglie puntute, i maestosi templi.

Il lavoro esplora il seno della terra, ne trae gli abbondanti cumuli di carbone da cento secoli nascosti, e così possono alimentare i grandi forni nelle fabbriche.

Il lavoro fonde il ferro e lo riduce in mille forme, ne cava l'ago e la trave, la ruota della grande macchina e l'anello della borsetta.

Il lavoro taglia le quercie, costruisce le navi, reca alle nostre case i prodotti di ogni clima.

Il lavoro ci porta il riso dalle Indie, il cotone dalle

Americhe, l'avorio dall'Affrica, i frutti dal caldu Mezzogiornu, le pellicce dal gèlido Settentrione, il tè dall'Oriente, lo zùccheru dall'Occidente.

Il lavòru distribuìsce i tesòri di continente in continente, di paese in paese, di città in città.

Il lavòru, fondendu opache particelle di roccia, ci dà il vetro trasparente, lo modella, ci dà il cristallo che applicatu ai cannocchiali rende visibili mondi celesti lontani da noi milioni di chilometri. Il lavoro trasforma le sostanze più spregèvoli in oggetti ùtili e preziosi: ricava la carta dai lùridi stracci, e da prodotti di terra e di mare estràe essenze fragranti, medicine risanatrici.

Il lavoro costruìsce ponti, viadòtti, trafòra le sòlide montagne, riunisce le nazioni in una sola famiglia.

Il lavoro distende i delicati fili di acciaio da città a città, da provincia a provincia, da regione a regione, dall'uno all'altro continente, facendo passare la nostra parola attraverso le montagne e sotto i mari.

Il lavoro, lasciando sulla carta i segni della scrittura o della stampa, tramànda le notizie.

Il lavoro è come un mago onnipotente, sotto la cui bacchetta i forni divàmpano, le officine risuònano di colpi, le ruote delle fabbriche girano, la civiltà sorride benèfica dove era miseria, solitudine e barbàrie.

Articolul nehotărit.

un coleg, *o* clasă, etc.

Aceste două substantive sunt însoțite de articolul nehotărit. Avem deci formele: *un* pentru masculin singular și *o* pentru femenin singular.

Și următoarele substantive italiene sunt însoțite de articolul nehotărit:

<i>Masculin</i>	}	<i>un fiore, un canto</i>
		<i>un amico, un eròe</i>
		<i>uno studente, uno scolaro</i>
		<i>uno zàino, uno zingaro</i>
<i>Femenin</i>	}	<i>una casa, una scuola</i>
		<i>un' amica, un' obbligazione</i>
		<i>una zona, una zolla</i>

Vedem, dar, două forme la masculin, *un* și *uno* și o singură formă la femenin, *una*.

Forma *un* o găsim atât în fața consoanelor, cât și a vocalelor, iar forma *uno*, înaintea lui *s* urmat de o consoană, și înaintea lui *z*.

La femenin, găsim numai forma *una*, în toate cazurile. Înaintea vocalelor, ea devine *un'*. (E de notat că în fața substantivelor *masculine* care încep cu o vocală, nu vom găsi niciodată forma *un'*. Incepătorii greșesc ușor aci, din cauza formei *l'* a articolului hotărît, care aparține atât genului masculin cât și genului femenin.)

* * *

colegi, mere, creioane; niște oameni, niște băeși, etc.

Iată, aci, cantități nedefinite.

Așa ne exprimăm, când nu e nevoie să arătăm — întru buințând pluralul — de care colegi, de care mere, etc., e vorba.

În limba italiană, ne exprimăm astfel: *dei libri, degli amici, delle cose, etc.*

Așa dar, prepoziția *di* unită cu pluralul articolului hotărît: *dei* (*di* + *i*), *degli* (*di* + *gli*) și *delle* (*di* + *le*):
sau:

di libri ne ho abbastanza (am destule cărți);

sau :

alcuni studenti, *certi* uomini;

sau, in fine, întrebuiţând substantivul la plural, fără nici un adaos, cum sunt şi primele trei cuvinte româneşti de mai sus.

Deci: *libri, studenti, forestieri* (cărţi, studenţi, străini), etc.

Aplicaţii. Urmăriţi în bucăţile de lectură articolul nehotărit.

La miglior lettera di raccomandazione.

Un negoziante pubblicò in un giornale l'annunzio che cercava un garzone di bottega. Risposero ben quindici ragazzi, i quali si presentarono alla casa del padrone, provvisti, ognun d'essi, di almeno una lettera di raccomandazione.

Il negoziante, quando li ebbe conosciuti a uno a uno, li licenziò e decise di scègliere proprio l'unico che era venuto da lui senza nessuna raccomandazione.

Un amico, che era presente, gli domandò :

— Perchè hai scelto proprio questo ragazzo fra i quindici? Davvero non capisco.

Il negoziante rispose :

— Questo ragazzo si è raccomandato assai bene da sè solo. Anzitutto, prima di entrare, si rinettò le scarpe sulla pedana, e richiuse l'uscio dietro di sè. Appena entrato, con fare semplice e naturale, offerse la sedia a quel vecchio zoppo che uscì or ora, ciò che prova la sua attenzione e il suo buon cuore. Poi si tolse il berretto prima di entrare in casa mia, e lo tenne sempre in mano, mentre gli altri appena ne alzarono la falda con due dita, per tenerselo poi inchiodato in testa. E questo dimostra che il ragazzo è bene educato e rispettoso.

Alle mie domande rispose chiaro e pronto, in buon

italiano, il che denota in lui ànimo franco, ingègno aperto e una buona istruzione. Raccolse da terra e pose sulla scrivania il libro che io avevo lasciato sul pavimento a bella posta, mentre tutti lo guardàrono e non lo toccàrono. Poi, attese con pazienza il suo turno senza farsi innanzi con i gòmiti e senza spingere gli altri. Anche questo denota che egli sa tenère un buon contègno.

Di più, notài che aveva un àbito rattoppato, ma senza macchie e i capelli ben ravviati. E tutto questo ti par poco? Io credo che, fra tutti, costui mi abbia presentato la migliore lettera di raccomandazione.

Substantivul.

Cercetând un număr cât mai mare de substantive italiene, vom vedea că toate sunt terminate într'o vocală. De altfel, aproape toate cuvintele din limba italiană au asemenea terminație.

De regulă, substantivele masculine vor fi terminate în *o*, iar cele feminine în *a*.

Nu vom găsi substantive de gen neutru, întrucât nu există în limba italiană. Vom face totuși constatarea, că genul nu e totdeauna acelaș în ambele limbi (româna și italiana). Ex.: *il fiore*, floarea; *il mare*, marea; *il paese*, țara, etc.

Vom găsi câteva substantive terminate în consoană, luate din alte limbi: *il tram*, *il gas*, *lo sport*, etc.

* * *

il mare, *i mari*; *il quaderno*, *i quaderni*; *il soldato*, *i soldati*; *il giardino*, *i giardini*; *il poeta*, *i poeti*; *la nazione*, *le nazioni*; *la casa*, *le case*; *la lettera*, *le lettere*; etc.

Observăm că, la plural, terminația substantivelor — masculine și feminine — s'a schimbat în *i*. Numai ultimele substantive feminine și-au schimbat terminația *a* în *e*.

Regulă. *Toate substantivele italiene fac pluralul în i, afară de cele feminine terminate în a, care fac pluralul în e.*

* * *

il pacco, i pacchi; la barca, le barche; il lago, i laghi; la riga, le righe; la ruga, le rughe; etc.

Și aceste substantive au urmat regula de mai sus.

Totuși, observăm că s'a introdus litera *h* înaintea vocalei finale (*i* sau *e*) spre a nu schimba sunetul închis al literelor *c* și *g*. E adevărat că, fără litera *h*, *pacco* ar fi făcut *pacci*, ș. a. m. d.

Regulă. *Substantivele terminate în co și go (feminin ca și ga) fac pluralul în chi și ghi (feminin che și ghe).*

* * *

Iată și câteva excepții la regula de mai sus: *l'amico, gli amici; il nemico, i nemici; il greco, i greci; il tràffico, i tràffici; il sindaco, i sindaci*, etc.

Osservare e imparare.

Chi ha vòglia d'istruirsi, non può dolersi che gli manchino maestri nè libri. Di libri poi, ne ha uno mirabile, che gli sta sempre apèrto dinanzi agli occhi; questo libro è il mondo.

Avvezziamoci per tempo alla osservazione. Dall'insetto che ronza e vola tra i fiori, al sole immenso, che c'illumina e ci riscalda, tutto è oggetto di studio.

Quando c'imbattiamo in un uomo che attende a qualche lavoro, consideriamo la sua destrezza, spingiamo uno sguardo attento sui suoi arnèsi.

Ci căpita sott'occhio un oggetto sconosciuto? Observiămolo attentamente. Interroghiamo chiunque   capace d'insegnarci qualche cosa; la curiosit  arricchisce la mente.

L'uomo trov  il fuoco observando che due rami secchi fregati a lungu fra loro si acc ndono.

L'idea della nave venne forse all'uomo mirando una f glia galleggianti sull'acqua di un ruscello. Galil o Galil i, giovinetto, observando nel Duomo di Pisa una l mpada che, toccata dallo scaccino, oscillava, ebbe la prima idea dell'orologio a p ndolo.

Leonardo da Vinci, uno dei pi  gloriosi pittori del mondo, raccoglieva passeggiando una foglia, un fiorellino, un sasso, una conchiglia, un insetto; li serbava, li observava, li studiava lungamente. Un amico entr  un giorno nel suo studio e gli domand  a che gli servissero quelle bazz cole.

Ed egli rispose:

— Tu dici bazz cola un gambo di foglia? Prova, se ne riesci, a rif rlo con le tue mani! Io studio e imp ro pi  su queste bazz cole che nei libri.

* * *

l'ar ncio, gli ar nci; il r ggio, i r ggi; il figlio; i figli: l'uscio, gli uscii; l'occhio, gli occhi; etc.

Aceste substantive sunt terminate la singular  n *io*, iar accentul tonic *nu* se afl  pe ultima silab . Vedem c  pluralul s'a format prin pierderea vocalei *o*.

Regul . Substantivele terminate  n io neaccentuat, fac pluralul pierz nd vocala final  o.

* * *

la l ncia, le l nce; l'ar ncia, le ar nce; etc.

Vedem aci, c  dup  schimbarea vocalei finale *a*  n

e, nu s'a mai păstrat și vocala *i* din terminație. Așa fac pluralul, aproape toate substantivele terminate în *cia* și *gia*.

* * *

1. la *città*, *le città*; la *carità*, *le carità*; la *virtù*, *le virtù*; etc.

2. il *re*, *i re*; il *tè*, *i tè*; il *dì*, *i di*; etc.

3. la *tesi*, *le tesi*; la *crisi*, *le crisi*; l'*analisi*, *le analisi*; etc.

4. la *specie*, *le specie*, la *serie*, *le serie*; etc.

5. il *bazar*, *i bazar*; il *tunnel*, *i tunnel*; il *lapis*, *lapis*; etc.

6. il *copialètere*, *i copialètere*; il *portalètere*, *i portalètere*; etc.

Cercetând substantivele din cele șase grupe de mai sus, vedem că nu s'au schimbat la plural. Au păstrat aceeași formă pe care au avut-o la singular. În prima grupă, vedem că substantivele sunt terminate într'o vocală accentuată (accentul tonic al cuvântului se află pe vocala finală). Cele din grupa a doua sunt formate dintr'o singură silabă; cele din a treia sunt terminate în *i*; cele din a patra au terminația *ie*; cele din a cincea sunt terminate într'o consoană; în fine, cele din a șasea sunt formate dintr'un verb și un substantiv la plural.

Regulă. *Substantivele italiene terminate într'o vocală accentuată, cele monosilabice, cele terminate în i sau ie, cele terminate într'o consoană, cât și cele formate dintr'un verb și un substantiv la plural, au aceeași formă, atât la singular, cât și la plural.*

Aplicații. 1. Complecțați substantivele din Caetul de cuvinte-punându-le și forma de la plural, însoțită de articol. Ex.: *pòpolo*, *il —*, *i — i*; *pianta*, *la —*, *le — e*; etc.

2. Urmăriți în bucățile de lectură substantivele, punându-le la plural pe cele de la singular, și invers.

3. Adăogați noi substantive la cele notate până acum în Cae-tul de cuvinte, păstrând aceeași ordine: substantiv la singular, nearticulat; la singular, articulat; la plural, articulat.

Leonardo e gli uccelli.

Molti uccelli cantatori, fringuelli, merli, usignuòli, chiusi in gabbia spesso intristiscono e perdono ogni bellezza del canto. Anche per questo Leonardo da Vinci li comperava per rimetterli in libertà.

Il Vasàri nelle sue *Vite dei più celebri pittori, scultori e architetti*, dice appunto che spesso Leonardo pas-sando per luoghi dove si vendevano uccelli, ne pagava a chi li vendeva il prezzo che n'era richiesto e di sua mano li cavava di gabbia e li lasciava volare in aria, restituendo loro la perduta libertà.

Declinarea substantivelor.

N.	Giovanni	un libro	il fiore	i fiori
G. <i>di</i>	Giovanni <i>di</i>	un libro	<i>del</i> fiore	<i>dei</i> fiori
D. <i>a</i>	Giovanni <i>a</i>	un libro	<i>al</i> fiore	<i>ai</i> fiori
Ac.	Giovanni	un libro	il fiore	i fiori
V. (<i>o</i>)	Giovanni (<i>o</i>)	un libro	fiore!	(<i>o</i> fiore!) fiori! (<i>o</i> fiori)
Ab. <i>da</i>	Giovanni <i>da</i>	un libro	<i>dal</i> fiore	<i>dai</i> fiori

Din cele de mai sus, vedem cum se declină în limba itallană un nume propriu, un substantiv însoțit de arti-colul nehotărit, un substantiv însoțit de articolul hotă-rît, și un substantiv la plural, însoțit tot de articolul hotărit. Mai vedem că substantivele nu și-au schimbat forma, trecând de la un caz la altul și că la Genetiv, la Dativ, și la Ablativ s'au întrebuițat prepozițiile *di*, *a* și *da*. La Vocativ vedem interjecția *o*, care fiind cuprinsă în paranteză, înseamnă că poate fi lăsată la *o*

parte. Prepozițiile de mai sus, le vedem unite cu articolul hotărit, după cum am văzut și în lecțiunile precedente (*del fiore, al fiore, etc.*).

Cazul Ablativ, pe care nu-l găsim în limba română, indică o derivare, o îndepărtare sau îndeplinirea unei acțiuni de către cineva.

* * *

Și în limba franceză, după cum am văzut mai înainte, prepozițiile *de* și *à* de la Genetiv și Dativ se unesc cu articolul masculin *le*, formând cuvintele *du* și *au*. De asemeni, substantivul nu-și schimbă de loc forma în timpul declinării; (nu tot astfel e de pildă în limbile latină și germană). În limba română, partea de la sfârșitul substantivului, care se schimbă de la un caz la altul, e articolul hotărit, care, după cum știm, se află în urma substantivului, alipit de el. Numai substantivele feminine mai au pentru cazurile Genetiv și Dativ, cât și pentru plural, încă o formă. Ex.: *casa, case-i, case*; etc.

* * *

Regulă. *Substantivele italiene se declină cu ajutorul prepozițiilor di (Genetiv), a (Dativ) și da (Ablativ). În tot timpul declinării, forma substantivului nu se schimbă.*

Aplicații. Declinați câteva substantive din Căsuța de cuvinte.

Amicizie.

Due amici andavano alla medesima via. Un'orsa improvvisamente venne loro contro; onde l'un d'essi spaventato montò sopra un albero, e quivi si tenne acquattato. L'altro non potendo solo venire a capo di vincerla, e vedendo che non poteva sfuggire alla fiera.

cadde a terra e si finse morto. E l'orsa, annusàtolo e credùtolo morto, n'andò (giacchè dicono che questa fiera non ^{si dice} focca di morticino). Ita che fu la fiera, l'altro scese dall'álbero e gli domandò: „Che t'ha ella detto l'orsa all'orecchio?“ E quegli: „L'orsa m'ha detto, che d'ora innanzi io non mi mettesi più in via con amici che non sanno far fronte al comune pericolo.“

NICCOLO TOMMASEO.

Arad, 29. 7. 38.

Adjectivul.

alto, basso, chiaro, scuro, grande, diligente, etc.

Ori câte adjective am culege, am vedea că toate sunt terminate într'o vocală, ca și substantivele.

* * *

casa *alta* (bassa), acqua *chiara* (scura), finestra *grande* allieva *diligente*, etc.

Vedem aci că la femenin, terminația *o* s'a schimbat în *a*, iar terminația *e* a rămas neschimbată.

Regulă. Adjectivele italiene terminate în o își schimbă, la femenin, terminația în a. Cele terminate în e rămân neschimbate.

* * *

albero *alto*, alberi *alti*; casa *alta*, case *alte*; vetro *chiaro*, vetri *chiari*; acqua *chiara*, acque *chiare*; finestra *grande*, finestre *grandi*; allieva *diligente*, allieve *diligenti*.

Observăm că la plural, adjectivele au primit terminația *i*, afară de cele femenine (terminate în *a*), care au schimbat pe *a* în *e*.

Putem stabili, deci, aceeași regulă ca și la substantive.

* * *

muro *bianco*, muri *bianchi*; casa *bianca*, case *bianche*; àbito *largo*, àbiti *larghi*; via *larga*, vie *larghe*; etc.

Vedem că terminația *co* s'a schimbat, la plural, în *chi* (fem. *ca* în *che*), iar *go* în *ghi* (fem. *ga* în *ghe*).

Se aplică deci și aci, regula pe care am stabilit-o la substantive, pentru aceleași terminații.

* * *

studio clàssico, studi clàssici; scuola clàssica, scuole clàssiche; servizio reciproco, servizi reciproci; accusa reciproca, accuse reciproche; etc.

Vedem aci, terminația *ico* schimbată, la plural, în *ici* (în loc de *ichi*), iar *oco* în *oci* (în loc de *ochi*). La feminin, s'a urmat regula de mai sus. Mai vedem, că accentul tonic se află pe silaba antepenultimă.

Regulă. *Adjectivele terminate în ico și oco (deci masculine) fac pluralul în ici și oci, dacă au accentul tonic pe silaba antepenultimă.*

* * *

frutto mârçio, frutti mârçi; paese selvàggio, paesi selvàggi; vino vècchio, vini vècchi; însă: rância, rance; selvàggia, selvagge; etc.

Terminația *io* de la adjective (nearticulată) se schimbă la plural în *i*, ca și la substantive. Numai terminațiile *cia* și *gia* (femenine, deci) se schimbă, de regulă în *ce* și *ge*.

Observație. Din exemplele de mai sus, în care substantivele sunt însoțite de adjective, vedem că aceste două părți de cuvânt se acordă între ele în gen și în număr.

Aplicații. 1. Adăogați la adjectivele notate în Caetul de cuvinte formele de la feminin și de la plural. (Veți avea în total, la unele patru forme, iar la altele numai două.)

2. Culegeți alte adjective din bucățile de lectură și notați-le în Caetul de cuvinte.

Vita dei primi uòmini.

Il fuoco servi ai primi uòmini non solo per cuocere i cibi e per riscaldare le membra, ma anche per lavorare rozzamente il legno. Dagli scavi fatti nelle terre-mare vennero alla luce lunghi tavolòni squadràti col fuoco, e piròghe tutte d'un pezzo, scavate in grossi tronchi di ròvere non con strumenti di metallo, che non c'èrano ancòra, ma con la fiamma.

* * *

Il primo animale domestico, il primo prezioso compagno dell'uomo, fu probabilmente il cane. La comparsa del gatto in Europa avviene molto tardi: i Romani non conoscèvano il gatto.

* * *

Nei lontani tempi preistorici il climà dell'Italia era molto diverso da quello d'oggi. Nella nostra penisola vivevano elefanti, rinocerònti, ippopotami.

Pace e concordia.

Fra due persone o due pòpoli può esserci pace anche senza esserci concordia. I buoni sanno vivere in pace anche con colòro con i quali non pòssono vivere in piena concordia. La concordia è negli ànimi. La pace può essere anche solo negli atti.

Gradele adjectivelor.

Amintiți-vă de cele trei grade, în care pot fi întrebunțate adjectivale: pozitiv, comparativ (de superioritate, de inferioritate sau de egalitate) și superlativ (relativ și absolut).

Cum se formează comparativul și superlativul în limba română ?

* * *

più (meno) diligente di Carlo; *più* (meno) produttiva che l'agricoltura; (*tanto*) istruito quanto Giorgio; (*così*) dilettevole come utile; etc.

Vedem în aceste exemple gradul comparativ de superioritate, format cu ajutorul cuvintelor *più... di* (sau *che*); cel de inferioritate, format cu ajutorul cuvintelor *meno... di* (sau *che*); și cel de egalitate, format cu ajutorul cuvintelor *tanto... quanto* sau *così... come*. Cuvintele *tanto* și *così* fiind aci cuprinse în paranteză, înseamnă că se poate forma gradul comparativ de egalitate — dacă voim — numai cu *quanto* sau *come*.

Ne amintim ușor de cuvintele *plus, moins*, etc., întrebuințate în acest scop, în limba franceză.

* * *

il più grande artista; *il meno felice*; etc.
studio *utilissimo*; — *molto* utile; — *assai* utile; etc.

Dincoace vedem gradul superlativ relativ, format cu ajutorul cuvintelor *il più* și *il meno*, iar în ultimul rând superlativul absolut, format cu terminația *issimo* sau cu un adverb ca *molto, assai*, etc.

Generalizare. Formați singuri regulele pentru fiecare grad, după cele văzute mai sus.

Aplicații. 1. Urmăriți în bucățile de lectură diferitele grade ale adjectivelor.

2. Formați diferite grade la adjectivetele notate în Caetul de cuvinte.

Chi fa da se fa per tre.

A fare una cosa da sè, c'è tre volte il vantaggio che si ha lasciando ad altri l'incarico di farla.

Le cose nostre è naturale che stiano più a cuore a noi che agli altri, e perciò noi le facciamo meglio che sappiamo, nel più breve tempo e con la minore spesa possibile.

Ma ci sono ragazzi che non vogliono saperne d'una tal verità. Io, per esempio, ne conosco uno che quando ha da fare qualche cosa, invece di metterci da sé con impegno, chiama il fratellino minore, e in tono imperatorio gli ordina: — Fa' questo, fa' quello, portami quella cosa, va' lì, oppure va' là.

A questo imperatore in erba piace comandare, farsi servire.

Una volta si educavano i ragazzi a sbrigare certe bisogne domestiche per conto proprio. E ottima usanza quella che hanno in alcune famiglie i figlioli di rifarsi il letto con le proprie mani, di lucidare da soli le scarpe, di spazzolarsi ogni mattina gli abiti, il cappello, il pasciuto. E questa l'usanza militare. Quando sarete soldati non avrete un servitore a vostra disposizione! Se farete uno squarcio nel cappotto, vi toccherà prender l'ago, il filo e le forbici e rammendarlo da voi.

Conosco più di un fanciullo che sa fabbricarsi con le proprie mani la cartella per i libri, sa cucire un quaderno, sa perfino rilegare il libro di lettura.

In genere i figli del popolo sono più industriosi dei figli dei ricchi, e sanno adoperare il martello, le tanaglie, la sega, con la sicurezza di piccoli manuali. Ricordo un piccolo marinaretto di un paesello in riva all'Adriatico, il quale, durante la stagione dei bagni, faceva danari a cappellate vendendo ai figli dei signori certe barchette che egli stesso aveva l'abilità di costruire durante l'inverno, mettendo a profitto le ore di libertà che gli lasciava la scuola.

I ricchi fanciulli non avevano alcun merito a comperare quelle barchette con i danari dei loro babbi. Il povero marinaretto valèva molto più di loro. Egli era di quelli che sanno fare le cose da sé.

E così potete dire dei fanciulli che se vogliono divertirsi coll'aquilone lo debbono comperare, versando il danaro ai loro compagni che, invece, li sanno costruire; dei fanciulli che se vogliono giocare con la palla di pezza, la devono comperare dai loro compagni pei quali fare una palla di cencio è un divertimento.

Sufixe.

casa, casetta; mano, manina; caro, carino, bene, benino; porta, portone; bene, benone; cappello, cappellaccio; etc.

Vedem că substantivele și adjectivele (cât și unele adverbe) pot primi unele sufixe, spre a arăta un lucru mai mic (ca în rândul întâi) sau mai mare (rândul al doilea) sau cu un înțeles dispunător (cum e în ultimul exemplu).

Le găsim, de altfel, și în limba română, ca și în alte limbi.
Aplicații. Urmăriți sufixele în cuvintele din lecturi.

Verbul

Ne amintim că verbele se împart în *transitive* și *intransitive*, după cum acțiunea pe care o reprezintă se resfrânge sau nu, asupra cuiva.

Verbele transitive sunt *active*, dacă au un complement drept (cazul acuzativ), ca în exemplul: *Scriu lecția.*

Sunt *pasive*, dacă acțiunea e suferită de subiect, fiind produsă în afară, ca în exemplul: *Lecția e scrisă.*

Și sunt *pronominale* (sau reflexive), când acțiunea suferită de subiect, e produsă tot de el, ca în ex.: *Mă spăl.*

Celelalte, zise *netransitive*, sunt tot de trei feluri și anume: *active*, dacă sunt însoțite de un complement nedrept (cazul dativ), ca în exemplul: *Scriu mamei.*

neutre, dacă arată o stare sau o devenire și nu simțim nevoia unui complement, ca în ex.: *Dorm; cresc; etc.*

impersonale, dacă se întrebuințează numai la persoana a treia și arată, de regulă, fenomene din natură, ca în ex.: *plouă, tună, etc.*

Trebue să mai observăm că, unul și același verb poate fi întrebuințat în mai multe feluri (ex. verbul *a scrie* de mai sus), iar pe de altă parte, că unele verbe sunt pronominale numai în ce privește forma lor (ex.: *a se gândi, a-și uita, etc.*)

Iată cum se conjugă verbul *avere*, întrebuițat și ca verb ajutător:

I n d i c a t i v

PREZENT

<i>Io ho</i>	= eu am
<i>tu hai</i>	= tu ai
<i>egli (ella) ha</i>	= el (ea) are
<i>noi abbiamo</i>	= noi avem
<i>voi avete</i>	= voi aveți
<i>essi (esse) hanno</i>	= ei (ele) au

IMPERFECT

<i>Io avevo</i>	= eu aveam
<i>tu avevi</i>	= tu aveai
<i>egli aveva</i>	= el avea
<i>noi avevamo</i>	= noi aveam
<i>voi avevate</i>	= voi aveți
<i>essi avevano</i>	= ei aveau

PERFECTUL SIMPLU

<i>Io ebbi</i>	= eu avui
<i>tu avesti</i>	= tu avuși
<i>egli ebbe</i>	= el avu
<i>noi avemmo</i>	= noi avurăm
<i>voi aveste</i>	= voi avurăți
<i>essi ebbero</i>	= ei avură

PERFECTUL COMPUS

<i>Io ho</i>	<i>avuto</i>	= eu am avut
<i>tu hai</i>	„	= tu ai avut
<i>egli ha</i>	„	= el a avut
<i>noi abbiamo</i>	„	= noi am avut
<i>voi avete</i>	„	= voi ați avut
<i>essi hanno</i>	„	= ei au avut

MAI MULT CA PERFECTUL

<i>Io avevo</i>	<i>avuto</i>	= eu avusesem (avusem)
<i>tu avevi</i>	„	= tu avusesesi (avuseși)
<i>egli aveva</i>	„	= el avusese (avuse)
<i>noi avevamo</i>	„	= noi avusesem (avusem)
<i>voi avevate</i>	„	= voi avuseseti (avuseți)
<i>essi avevano</i>	„	= ei avusese (avuse)

VIITORUL I

<i>Io avrò</i>	= eu voi avea
<i>tu avrai</i>	= tu vei „
<i>egli avrà</i>	= el va „
<i>noi avremo</i>	= noi vom „
<i>voi avrete</i>	= voi veți „
<i>essi avranno</i>	= ei vor „

VIITORUL II

<i>Io avrò</i>	<i>avuto</i>	= eu voi fi	avut
<i>tu avrai</i>	„	= tu vei fi	„
<i>egli avrà</i>	„	= el va fi	„
<i>noi avremo</i>	„	= noi vom fi	„
<i>voi avrete</i>	„	= voi veți fi	„
<i>essi avranno</i>	„	= ei vor fi	„

C n d i ț i o n a l

PREZENT

<i>Io avrei</i>	= eu aș avea
<i>tu avresti</i>	= tu ai „
<i>egli avrebbe</i>	= el ar „
<i>noi avremmo</i>	= noi am „
<i>voi avreste</i>	= voi ați „
<i>essi avrebbero</i>	= ei ar „

TRECUT

<i>Io avrei</i>	<i>avuto</i>	=	eu aș	·	fi	avut
<i>tu avresti</i>	„	=	tu ai	„	„	
<i>egli avrebbe</i>	„	=	el ar	„	„	
<i>noi avremmo</i>	„	=	noi am	„	„	
<i>voi avreste</i>	„	=	voi ați	„	„	
<i>essi avrebbero</i>	„	=	ei ar	„	„	

I m p e r a t i v

<i>abb</i>	=	ai (ai aibi)
<i>abbia</i>	=	aibă
<i>abbiamo</i>	=	—
<i>abbiate</i>	=	aveți
<i>abbiano</i>	=	aibă

S u b j o n c t i v

PREZENT

<i>che io abbia</i>	=	să am
„ <i>tu abbia</i>	=	să ai
„ <i>egli abbia</i>	=	să aibă
„ <i>noi abbiamo</i>	=	să avem
„ <i>voi abbiate</i>	=	să aveți
„ <i>essi abbiano</i>	=	să aibă

IMPERFECT

<i>che io avessi</i>		fără corespun- zător în limba română.
„ <i>tu avessi</i>		
„ <i>egli avesse</i>		
„ <i>noi avessimo</i>		
„ <i>voi aveste</i>		
„ <i>essi avessero</i>		

PERFECTUL COMPUS

<i>che io abbia</i>	<i>avuto</i> = să fi avut
„ <i>tu abbia</i>	„ = „ „ „
„ <i>egli abbia</i>	„ = „ „ „
„ <i>noi abbiamo</i>	„ = „ „ „
„ <i>voi abbiate</i>	„ = „ „ „
„ <i>essi abbiano</i>	„ = „ „ „

MAI MULT CA PERFECT

<i>che io avessi</i>	<i>avuto</i>	fără corespun- zător în limba română.
„ <i>tu avessi</i>	„	
„ <i>egli avesse</i>	„	
„ <i>noi avessimo</i>	„	
„ <i>voi aveste</i>	„	
„ <i>essi avessero</i>	„	

I n f i n i t i v

PREZENT

TRECUT

avere = a avea

aver avuto = a fi avut

G e r u n z i u

PREZENT

TRECUT

avendo = având

avendo avuto = (fără coresp.)

P a r t i c i p i u

PREZENT

TRECUT

avente = având

avuto = avut

* * *

Verbul *essere*, întrebuințat și ca ajutor, se conjugă astfel :

I n d i c a t i v

PREZENT

<i>Io sono</i>	= eu sunt
<i>tu sei</i>	= tu ești
<i>egli è</i>	= el este (e)
<i>noi siamo</i>	= noi suntem
<i>voi siete</i>	= voi sunteți
<i>essi sono</i>	= ei sunt

IMPERFECT

<i>Io ero</i>	= eu eram
<i>tu eri</i>	= tu erai
<i>egli era</i>	= el era ¹⁾
<i>noi eravamo</i>	= noi eram
<i>voi eravate</i>	= voi erați
<i>essi erano</i>	= ei erau

PERFECTUL SIMPLU

<i>Io fui</i>	= eu fui
<i>tu fosti</i>	= tu fuși
<i>egli fu</i>	= el fu
<i>noi fummo</i>	= noi furăm
<i>voi foste</i>	= voi furăți
<i>essi furono</i>	= ei fură

PERFECTUL COMPUS

<i>Io sono stato</i>	= eu am fost
<i>tu sei „</i>	= tu ai „
<i>egli è „</i>	= el a „
<i>noi siamo stati</i>	= noi am fost
<i>voi siete „</i>	= voi ați „
<i>essi sono „</i>	= ei au „

Observație : Mai mult ca perfectul (Indicativ) e format în limba italiană din două cuvinte, iar în limba română numai dintr'un singur cuvânt: *io avevo avuto* = *eu avusesem*. Din contră, la Viitorul I și Condiționalul prezent, e un singur cuvânt în limba italiană, față de două cuvinte în limba română: *io avrò* = *eu voi avea*, *io avrei* = *eu aș avea*.

1) Se greșește adesea, accentuându-se *egli erà*, după forma *el erà* din limba română.

MAI MULT CA PERFECTUL

<i>Io ero stato</i>	= eu fusesem
<i>tu eri „</i>	= tu fusesesi
<i>egli era „</i>	= el fusese
<i>noi eravamo stati</i>	= noi fuseserăm
<i>voi eravate „</i>	= voi fuseserăți
<i>essi erano „</i>	= ei fuseseră

VIITORUL I

<i>Io sarò</i>	= eu voi fi
<i>tu sarai „</i>	= tu vei „
<i>egli sarà „</i>	= el va „
<i>noi saremo</i>	= noi vom „
<i>voi sarete „</i>	= voi veți „
<i>essi saranno</i>	= ei vor „

VIITORUL II

<i>Io sarò stato</i>	= eu voi fi fost
<i>tu sarai „</i>	= tu vei „ „
<i>egli sarà „</i>	= el va „ „
<i>noi saremo stati</i>	= noi vom fi fost
<i>voi sarete „</i>	= voi veți „ „
<i>essi saranno „</i>	= ei vor „ „

C o n d i ț i o n a l

PREZENT

<i>Io sarei</i>	= eu aş fi
<i>tu saresti</i>	= tu ai „
<i>egli sarebbe</i>	= el ar „
<i>noi saremmo</i>	= noi am „
<i>voi sareste</i>	= voi ați „
<i>essi sarebbero</i>	= ei ar „

TRECUT

<i>Io sarei stato</i>	= eu aş fi fost
<i>tu saresti</i> „	= tu ai „ „
<i>egli sarebbe</i> „	= el ar „ „
<i>noi saremmo stati</i>	= noi am „ „
<i>voi sareste</i> „	= voi aţi „ „
<i>essi sarebbero</i> „	= ei ar „ „

I m p e r a t i v

—	—
<i>sii</i>	= fii
<i>sia</i>	= fie
<i>siamo</i>	—
<i>siate</i>	= fiţi
<i>siano</i>	= fie

S a b j o n c t i v

PREZENT

IMPERFECT

<i>che io sia</i>	= să fiu	<i>che io fossi</i>	fără corespun- zător în limba română.
„ <i>tu sia</i>	= să fii	„ <i>tu fossi</i>	
„ <i>egli sia</i>	= să fie	„ <i>egli fosse</i>	
„ <i>noi siamo</i>	= să fim	„ <i>noi fossimo</i>	
„ <i>voi siate</i>	= să fiţi	„ <i>voi foste</i>	
„ <i>essi siano</i>	= să fie	„ <i>essi fossero</i>	

PERFECTUL COMPUS

<i>che io sia stato</i>	= să fi fost
„ <i>tu sia</i> „	= „ „ „
„ <i>egli sia</i> „	= „ „ „
„ <i>noi siamo stati</i>	= „ „ „
„ <i>voi siate</i> „	= „ „ „
„ <i>essi siano</i> „	= „ „ „

MAI MULT CA PERFECTUL

<i>che io fossi stato</i>		fără
„ <i>tu fossi</i> „		corespun-
„ <i>egli fosse</i> „		zător în
„ <i>noi fossimo stati</i>		limba
„ <i>voi foste</i> „		română.
„ <i>essi fossero</i> „		

I n f i n i t i v

PREZENT

TRECUT

essere = a fi

essere stato = a fi fost

G e r u n z i u

PREZENT

TRECUT

essendo = fiind

essendo stato (fără coresp.)

P a r t i c i p i u

PREZENT

TRECUT.

ente ¹⁾

sing. *stato*, fem. *stata*
pl. *stati*, „ *state*

* * *

Din cele arătate mai sus, rezultă că verbul *avere* își formează *timpurile compuse* tot cu verbul *avere*: *io ho avuto, noi abbiamo avuto, io avrò avuto*, etc.

De asemeni, la verbul *essere* e întrebuințat tot verbul *essere*: *io sono stato, noi siamo stati*, etc.

E interesant să vedem cum se formează *timpurile compuse* la aceste verbe în limba română, cât și în celelalte limbi învățate.

1) întrebuințat ca substantiv cu înțelesul de *entitate* (ființă morală ideală, etc).

La verbul *essere*, am văzut că participiul trecut are patru forme (comp. adjectivele terminate în *o*) adică: *stato*, *-i*, *-a*, *-e*. Cu ele facem acordul cu subiectul.

Ex.: *Giorgio è stato...*; *Maria è stata...*; *Giorgio e Antonio sono stati...*, *Maria e Laura sono state...*: etc.

* * *

Ca *ajutător*, verbul *avere* se întrebuințează la verbele transitive active, cât și la unele verbe netransitive.

Verbul *essere* e întrebuințat la verbele pasive (ca și în l. rom.), la cele pronominale, cât și la cea mai mare parte a verbelor netransitive.

* * *

Dela conjugarea verbelor de mai sus, reținem și pronumele personale, adică: *io* (eu); *tu* (tu); *egli* (el); *ella* (ea); *noi* (noi); *voi* (voi); *essi* (ei); *esse* (ele).

* * *

Aplicații: Formați mici propozițiuni, întrebuințând substantive, adjective, articole, pronume personale și diferite timpuri de la conjugarea verbelor *avere* și *essere*.

* * *

Conjugarea verbului *venire* (a veni), întrebuințat și el ca *ajutător* în locul verbului *essere* (însă numai la timpurile simple ale verbelor pasive) se află la sfârșit, în tabloul verbelor neregulate.

Conjugarea verbelor regulate

După terminația dela Infinitiv, verbele din limba italiană se împart în trei conjugări:

Conjugarea I.	terminația	<i>are.</i>	Ex. :	<i>cantare</i> (a cânta).
”	II.	”	<i>ere.</i>	” <i>vendere</i> (a vinde).
”	III.	”	<i>ire.</i>	” <i>partire</i> (a pleca).

* * *

Verbul *cantare*, luat aci ca model pentru verbele de Conjugarea I, se conjugă astfel :

I n d i c a t i v

PREZENT	IMPERFECT
Io canto	Io cantavo
tu canti	tu cantavi
egli canta	egli cantava
noi cantiamo	noi cantavamo
voi cantate	voi cantavate
essi cànțano	essi cantavano

PERFECTUL SIMPLU	PERFECTUL COMPUS
Io cantai	Io ho cantato
tu cantasti	tu hai ”
egli cantò	egli ha ”
noi cantammo	noi abbiamo ”
voi cantaste	voi avete ”
esst cantàrono	essi hanno ”

MAI MULT CA PERFECTUL

Io avevo	cantato
tu avevi	”
egli aveva	”
noi avevamo	”
voi avevate	”
essi avèvano	”

VIITORUL I

io canterò
tu canterai
egli canterà
noi canteremo
voi canterete
essi canteranno

VIITORUL II

io avrò *cantato*
tu avrai „
egli avrè „
noi avremo „
voi avrete „
essi avranno „

C o n d i ț i o n a l

PREZENT

io canterei
tu canteresti
egli canterebbe
noi canteremmo
voi cantereste
essi canterebbero

TRECUT

io avrei *cantato*
tu avresti „
egli avrebbe „
noi avremmo „
voi avreste „
essi avrebbero „

Imperativ

—
canta
canti
cantiamo
cantate
cântino

S u b j o n c t i v

PREZENT

che io canti
„ tu canti
„ egli canti
„ noi cantiamo
„ voi cantiate
„ essi cântino

IMPERFECT

che io cantassi
„ tu cantassi
„ egli cantasse
„ noi cantassimo
„ voi cantaste
„ essi cantassero

PERFECTUL COMPUS
che io abbia *cantato*
" tu abbia "" egli abbia "
" noi abbiamo "
" voi abbiamo "
" essi abbiano "

MAI MULT CA PERFECTUL
che io avessi *cantato*
" tu avessi "
" egli avesse "
" noi avessimo "
" voi aveste "
" essi avessero "

I n f i n i t i v

PREZENT
cantare

TRECUT
aver cantato

G e r u n z i u

PREZENT
cantando

TRECUT
avendo cantato

P a r t i c i p i u

PREZENT
cantante

TRECUT
cantato

* * *

Verbele terminate în *care* și *gare* primesc un *h* între rădăcină și terminație, când acesta începe cu *i* sau *e*. Astfel se păstrează literelor *c* și *g* sunetul gutural:

io manco, însă *tu manchi* (*mancare* = a lipsi)
io lego, însă *tu legghi* (*legare* = a lega)

* * *

Verbele terminate în *ciare* și *giare* perd vocala *i* înaintea terminațiilor care încep cu *i* sau cu *e*:

io bacio, însă *tu baci* (în loc de *tu baccii*), *noi baciamo* (în loc de *noi bacciamo*), (*baciare* = a săruta).
io viaggi, însă *tu viaggi* (în loc de *tu viaggii*), *noi viaggeremo* (în loc de *noi viaggieremo*), (*viaggiare* = călători).

Aplicații: 1) Urmăriți în bucățile de lectură verbele de conjugarea întâi și notați cât mai multe din ele în Caetul de cuvinte.

2) Construiți mici propozițiuni, întrebunțând substantive, adjectiv, articole, pronume personale și verbe de conjugarea întâi.

* * *

Verbul *vendere*, ales ca model pentru **Conjugarea II**, se conjugă astfel:

I n d i c a t i v

PREZENT

io vendo
tu vendi
egli vende
noi vendiamo
voi vendete
essi vendono

IMPERFECT

io vendevo
tu vendevi
egli vendeva
noi vendevamo
voi vendevate
essi vendevano

PERFECTUL SIMPLU

io vendei
tu vendesti
egli vendè
noi vendemmo
voi vendeste
essi vendèrono

(vendetti)
(vendette)
(vendettero)

PERFECTUL COMPUS

io ho venduto
tu hai „
egli ha „
noi abbiamo „
voi avete „
essi hanno „

MAI MULT CA PERFECTUL

Io avevo	<i>venduto</i>
tu avevi	„
egli aveva	„
noi avevamo	„
voi avevate	„
essi avèvano	„

VIITORUL I

VIITORUL II

Io venderò	Io avrò	<i>venduto</i>
tu venderai	tu avrai	„
egli venderà	egli avrà	„
noi venderemo	noi avremo	„
voi venderete	voi avrete	„
essi venderanno	essi avranno	„

C o n d i ț i o n a l

PREZENT

TRECUT

Io venderei	Io avrei	<i>venduto</i>
tu venderesti	tu avresti	„
egli venderebbe	egli avrebbe	„
noi venderemmo	noi avremmo	„
voi vendereste	voi avreste	„
essi venderebbero	essi avrebbero	„

I m p e r a t i v

—
vendi
venda
vendiamo
vendete
vèndano

S u b j o n c t i v

PREZENT

che io *venda*
„ tu *venda*
„ egli *venda*
„ noi *vendiamo*
„ voi *vendiate*
„ essi *vendano*

IMPERFECT

che io *vendessi*
„ tu *vendessi*
„ egli *vendesse*
„ noi *vendessimo*
„ voi *vendeste*
„ essi *vendessero*

PERFECTUL COMPUS

cho io *abbia venduto*
„ tu *abbia* „
„ egli *abbia* „
„ noi *abbiamo* „
„ voi *abbiate* „
„ essi *abbiano* „

MAI MULT CA PERFECTUL

che io *avessi venduto*
„ tu *avessi* „
„ egli *avesse* „
„ noi *avessimo* „
„ voi *aveste* „
„ essi *avessero* „

I n f i n i t i v

PREZENT

vendere

TRECUT

aver venduto

G e r u n z i u

PREZENT

vendendo

TRECUT

avendo venduto

P a r t i c i p i u

PREZENT

vendente

TRECUT

venduto

Luăm ca model pentru **Conjugarea III** verbul
partire :

I n d i c a t i v

PREZENT	IMPERFECT
io parto	io partivo
tu parti	tu partivi
egli parte	egli partiva
noi partiamo	noi partivamo
voi partite	voi partivate
essi partono	essi partivano
PERFECTUL SIMPLU	PERFECTUL COMPUS
io partii	io sono partito
tu partisti	tu sei „
egli parti	egli è „
noi partimmo	noi siamo partiti
voi partiste	voi siete „
essi partirono	essi sono „

MAI MULT CA PERFECTUL

io ero	partito
tu eri	„
egli era	„
noi eravamo	partiti
voi eravate	„
essi erano	„

VIITORUL I

io partirò
tu partirai
egli partirà
noi partiremo
voi partirete
essi partiranno

VIITORUL II

io sarò	partito
tu sarai	„
egli sarà	„
noi saremo	partiti
voi sarete	„
essi saranno	„

C o n d i ț i o n a l

PREZENT

io *partirei*
tu *partiresti*
egli *partirebbe*
noi *partiremmo*
voi *partireste*
essi *partirebbero*

TRECUT

io *sarei partito*
tu *saresti* „
egli *sarebbe* „
noi *saremmo partiti*
voi *sareste* „
essi *sarebbero* „

I m p e r a t i v

—
parti
parta
partiamo
partite
partano

S u b j o n c t i v

PREZENT

che io *parta*
„ tu *parta*
„ egli *parta*
„ noi *partiamo*
„ voi *partiaie*
„ essi *partano*

IMPERFECT

che io *partissi*
„ tu *partissi*
„ egli *partisse*
„ noi *partissimo*
„ voi *partiste*
„ essi *partissero*

PERFECTUL COMPUS

che io *sia partito*
„ tu *sia* „
„ egli *sia* „
„ noi *siamo partiti*
„ voi *siate* „
„ essi *siano* „

MAI MULT CA PERFECTUL

che io *fossi partito*
„ tu *fossi* „
„ egli *fosse* „
„ noi *fossimo partiti*
„ voi *foste* „
„ essi *fossero* „

I n f i n i t i v

PREZENT	TRECUT
<i>partire</i>	<i>esser partito</i>

G e r u n z i u

PREZENT	TRECUT
<i>partendo</i>	<i>essendo partito</i>

P a r t i c i p i u

PREZENT	TRECUT
<i>partente</i>	<i>partito</i>

* * *

Cea mai mare parte a verbelor de conjugarea III primesc între rădăcină și terminație, silaba *isc*¹⁾ la Indicativ prezent, la Subjonctiv prezent și la Imperativ (însă numai la singular și la pers. III plural).

Exemple : verbul *Finire*.

Indicativ prezent

Io	<i>finisco</i>	(<i>în loc de io</i>	<i>fino</i>)
tu	<i>finisci</i>	(„ „ „ tu	<i>fini</i>)
egli	<i>finisce</i>	(„ „ „ egli	<i>fine</i>)
noi	<i>finiamo</i>		
voi	<i>finite</i>		
essi	<i>finiscono</i>	(<i>în loc de essi</i>	<i>finono</i>)

1) corespunzând silabei *esc* din limba română (eu prim-esc).

Subjonctiv prezent

che io	finisca
„ tu	finisca
„ egli	finisca
„ noi	finiamo
„ voi	finiate
„ essi	finiscano

Imperativ

finisci
finisca
finiamo
finite
finiscano

Pentru *forma negativă* se întrebuițează, la Imperativ, persoana II singular, Infinitivul.

Astfel: *abbi* = aibi, *non avere* = nu avea; *sii* = fii, *non essere* = nu fi; *canta* = cântă, *non cantare* = nu cânta; *vendi* = vinde, *non vendere* = nu vinde; *parti* = pleacă, *non partire* = nu pleca, etc.

E de observat că această întrebuițare a Infinitivului la modul Imperativ, o găsim numai în limbile italiană și română. În alte limbi, forma verbului rămâne aceeași: *fr. chante, ne chante pas*; *ger. singe, singe nicht*; etc.

Aplicații: 1) Urmăriți în bucățile de lectură verbele de orice conjugare și notați cât mai multe din ele în Căuțul de cuvinte.

2) Continuați construirea de mici propozițiuni, după cum s'a arătat la pag. 65.

Față de împărțirea în *Moduri* și *Timpuri*, avem de observat că în limba română:

1. Nu avem Imperfectul și Mai mult ca perfectul de la Subjonctiv.

2 Imperativul are 4 persoane (a II și III sing., II și III pl.), iar în limba italiană 5 persoane (a II și III sing., I, II și III pl.).

3. Gerunziul prezent și Participiul prezent au aceeași formă, în timp ce în limba italiană, Participiul prezent are o formă deosebită. În plus, mai există în limba italiană și Gerunziul trecut.

4. Supinul (cel precedat de prepoziția *de*) din limba română, se traduce în italianește cu Infinitivul precedat de prepoziția *da*.

* * *

Spre a înlesni memorizarea, dăm aci câteva *observațiuni asupra terminațiilor* cât și legăturile ce se pot stabili din acest punct de vedere între diferitele moduri și timpuri.

1. La Imperativ plural, găsim aceleași forme ale verbului ca și la Subjonctiv prezent. Această observație e însă valabilă numai pentru verbele *avere și essere*. La celelalte verbe, persoana a doua plural are o formă puțin schimbată. *!! e indic. pres.!*

2. Terminația *iamo* de la Indicativ prezent, persoana I plural, o găsim și la Imperativ, cât și la Subjonctiv prezent, rămânând aceeași pentru toate verbele, de orice conjugare, regulate sau neregulate.

3. Singularul Subjonctivului prezent are o singură formă la toate persoanele. Terminația este *i* pentru conjugarea I și *u* pentru conjugările a II și a III.

4. La Subjonctiv prezent, singular, găsim aceeași terminație ca și la pers. III de la Imperativ, singular. *p. plural p. imp. plural*

5. La Imperfectul Subjonctivului, sunt egale formele de la pers. I și a II sing. Persoana II plural are aceeași terminație ca și persoana corespunzătoare de la Perfectul simplu. *plur. ab.*

6. Dublul *m* este caracteristic Perfectului simplu și Condiționalului (pers. I pl.); tot astfel, dublul *b* la Condițional (pers. III sing. și pl.) și dublul *n* la Viitor (pers. III pl.).

7. Persoana III plural, de la Imperativ și Subjonctiv prezent este egală cu pers. III de la singular + silaba *no*. E necesară această observație, căci greșelile sunt aci foarte frecvente. *Si la imperf. pres. e ca ind. pres. con: 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100*

8. La persoana III singular de la Perfectul simplu, cât și la Viitor, pers. I și III singular, găsim vocala finală accentuată.

9. Persoana III plural de la Indicativ prezent, Imperfect, Imperativ și Subjonctiv prezent, poartă accentul tonic pe o silabă mai spre stânga, față de formele de la pers. I și II.

Din confruntarea terminațiilor celor trei conjugări, mai pot rezulta și alte observații utile.

I due passeggeri

Due passeggeri se n'andavano insieme alla lor via; l'un d'essi trova una scure, e grida: Oh vedi quel ch'ho trovato!—Non, *ho trovato*, dovresti dire, ripose l'altro: ma, *abbiamo trovato*. — Sopraggiungono, poco dopo, coloro che avevano perduta la scure, e adocchiatala in mano al viandante, cominciarono a maltrattarlo per ladro. — Oh siam morti! gridò quegli allora. E il compagno a lui: Non, *siamo*, devi dire, ma, *sono*. Giacchè poco fa, quando tu avevi trovata la scure, tu gridavi: *l'ho*, non, *l'abbiamo trovata*.

NICCOLÒ TOMMASEO.

Pronumele.

De la conjugarea verbelor, cunoaștem următoarele pronume personale:

la singular: *io*, *tu*, *egli* (fem. *ella*).

la plural: *noi*, *voi*, *essi* (fem. *esse*).

* * *

La persoana III singular, vom mai găsi formele: *lui* și *esso* pentru masculin, și *lei* și *essa* pentru feminin.

De asemeni, la plural, pentru ambele genuri, forma *loro*.

* * *

Formele: *egli* și *ella*, *lui* și *lei*, cât și *loro* nu se pot întrebuința de cât pentru persoane; formele: *esso* și *essa* (pl. *essi* și *esse*) atât pentru persoane, cât și pentru animale și lucruri.

io sono contento, (*eu* sunt mulțumit); *gli* scriverò, (*îi* voi scrie lui); *le* piacerà, (*îi* va plăcea ei); *lo* aspet-tavo, (*îl* așteptam); *la* vedo, (*o* văd); *ci* manderà un libro, (*ne* va trimite o carte); domani *vi* manderò il giornale, (*măine* *vă* voi trimite ziarul; *o* *le* beato! (*o* *tu* fericitul); manda *loro* una lettera, (trimite-*le* o scrisoare); riceverai *da me* un regalo, (vei primi dela *mine* un dar), etc.

Vedem aci pronumele personale întrebuițate în mai multe cazuri: nominativ, dativ, acuzativ, etc.

Iată, în cele ce urmează, tabloul complet al declinării acestor pronume:

N.	<i>Io</i>	<i>Tu</i>	<i>Egli</i>	<i>Ella</i>
G.	<i>di me</i>	<i>di te</i>	<i>di lui</i>	<i>di lei</i>
D.	<i>a me, mi</i>	<i>a te, ti</i>	<i>a lui, gli</i>	<i>a lei, le</i>
Ac.	<i>me, mi</i>	<i>te, ti</i>	<i>lui, lo</i>	<i>lei, la</i>
V.	<i>o me</i>	<i>o te</i>	<i>o lui</i>	<i>o lei</i>
Abl.	<i>da me</i>	<i>da te</i>	<i>da lui</i>	<i>da lei</i>
N.	<i>Noi</i>	<i>Voi</i>	<i>Essi</i>	<i>Esse</i>
G.	<i>di noi</i>	<i>di voi</i>	<i>di loro,</i>	<i>di loro</i>
D.	<i>a noi, ci</i>	<i>a voi, vi</i>	<i>a loro, loro</i>	<i>a loro, loro</i> ¹⁾
Ac.	<i>noi, ci</i>	<i>voi, vi</i>	<i>loro, li</i>	<i>loro, le</i>
V.	<i>o noi</i>	<i>o voi</i>	<i>o loro</i>	<i>o loro</i>
Abl.	<i>da noi</i>	<i>da voi</i>	<i>da loro</i>	<i>da loro</i>

Formele de la Dativ (*di me, di te, etc.*) sunt cuprinse în paranteză, întrucât se confundă, de regulă, cu pronumele posesive, de care ne vom ocupa mai târziu.

* * *

ti manderò un libro, manderò *a te* un libro; *ti* aspet-tano, aspettano *te*; *lo* vedo, vedo *lui*; etc.

1) Se greșeste ușor aci, întrebuițându-se de elevi forma *le*, care în limba română există atât la Dativ, cât și la Acuzativ, în timp ce în limba italiană, există numai la Acuzativ.

Vedem, în aceste exemple, două forme de exprimare: *îți voi trimite o carte și ție îți voi trimite o carte; te așteptam și te așteptam pe tine; îl văd și pe dânsul îl văd; etc.*

În cea de-a doua insistăm asupra pronumelui, și de aceea întrebuițăm, în limba italiană, forma întâi din tablou (e vorba aci numai de Dativ și Acuzativ). În limba română, vedem că în asemenea cazuri se întrebuițează ambele forme deodată.

* * *

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură diferitele forme ale pronumelor personale.

* * *

Il Crocifisso di Brunellesco.

Donato, artista fiorentino, aveva lavorato per una chiesa un Crocifisso di legno. Quando l'ebbe finito parendogli aver fatto una cosa preziosa, lo mostrò a Filippo di ser Brunellesco, suo amicissimo, per averne il parer suo.

Filippo, che alle parole di Donato si aspettava di vedere cosa molto migliore, come lo vide, sorrise alquanto. Donato lo pregò, per l'amicizia che era fra loro, che gliene dicesse il parer suo. Filippo rispose che gli pareva che egli avesse messo in croce un contadino e non il corpo di Gesù Cristo.

Donato, sentendosi mordersi e pungere, mentre sperava di essere lodato, disse:

— Se fare fosse così facile come giudicare, il mio Cristo ti parrebbe Cristo e non un contadino. Piglia del legno e prova a farne uno anche tu.

Filippo, senza più far parola, tornato a casa, senza che alcuno lo sapesse, mise mano a fare un Crocifisso;

e cercando di superar Donato, dopo molti mesi di lavoro lo condusse a perfezione.

Allora, una mattina, invitò Donato a desinar seco e Donato accettò l'invito. Andando i due di pari passo a casa di Filippo, arrivati in Mercato Vecchio, Filippo si soffermò a comperare alcune cose per il desinare e dàtele a Donato, disse:

— Avviati con queste uova e col resto a casa, e li aspettami, che io vengo subito.

Donato s'avviò ed entrato nella casa dell'amico, vide il Crocifisso di Filippo appeso a una parete. E fermatosi sui due piedi a rimirarlo, lo trovò così perfettamente finito che, vinto e tutto pien di stupore, come fuor di sè, aperse le mani che tenèvano il grembiule; onde cascàtegli l'uova e l'altre cibàrie, si versò e si fracassò ogni cosa.

Egli non finiva più di guardare e di far le meraviglie. Ed ecco sopraggiungere Filippo, che ridendo disse:

— Che t'è venuto in mente, Donato? Con che desineremo noi ora, avendo tu versato ogni cosa?

— Io per me, — rispose il buon Donato, — ho per stamani avuto la parte mia. Se tu vuoi la tua, pigliatela. A te è concesso fare Cristi, a me contadini.

* * *

si loda molto, (se laudă mult); *si* è comprato un libro, (și-a cumpărat o carte); *si* chiude *da sè*, (se închide singur); etc.

Acì e întrebuințat pronumele zis reflexiv pe care îl vom găsi în următoarele forme:

N. —

G. *di sè* (de sine)

D. *a se, si* (sieși, își)

Ac. *sè, si* (pe sine, se)

Ab. *da sè* (de la sine)

Forma *si* pe care o vedem la Dativ și la Acuzativ, se întrebuințează la conjugarea verbelor pronominale (reflexive), împreună cu formele: *mi*, *ti*, *ci*, *vi*, pe care le-am văzut, tot la Dativ și la Acuzativ, în tabloul declinării pronumelor personale.

Astfel vom avea: io *mi* lodo; tu *ti* lodi; egli *si* loda; noi *ci* lodiano; voi *vi* lodate; essi *si* lodano, (verbul *lodârsi*, a se lăuda, la Indicativ prezent.)

Aplicații. 1. Urmăriți în bucățile de lectură verbele pronominale.
2. Observați dacă aceleași verbe sunt pronominale și în limba română.

* * *

me lo darai domani, (mi-l vei da mâine); *te la* compro io, (ți-o cumpăr eu); *ve ne* ringrazio, (vă mulțumesc pentru aceasta); etc.

Vedem aci două pronume stând alături; cel de-al doilea (*lo*, *la*) e în cazul Acuzativ. Apoi, cuvântul *ne* (pentru aceasta, despre aceasta, etc.) corespunzător cuvântului *en* din limba franceză.

Prima pronume și-a schimbat forma: *mi* a devenit *me*, *ti* > *te*, iar *vi* > *ve*.

Regulă. *Formele pronominale mi, ti, si, ci și vi, când se află lângă un alt pronume la Acuzativ (lo, la, li și le), sau lângă pronumele ne, se schimbă în me, te, se, ce și ve.*

* * *

si dice che...; *si crede che..* (*se zice că...*; *se crede că...*), etc.

Forma *si* nu mai derivă aici de la pronumele reflexiv. În ambele exemple, vedem forme impersonale, nedefinite.

Deosebirea e și mai evidentă, dacă facem traducerea

în limbile franceză și germană: *on dit que... Man sagt, dass...*

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură forma pronominală și și faceți deosebirea, dacă e pronume reflexiv sau pronominal.

Pronumele de politeță.

1. *Lei studia in Italia?* (Dv. faceți studiile în Italia?).
2. *Non mi ricordo di Lei.* (Nu-mi amintesc de Dv.).
3. *La lettera non fu spedita a Lei* (Scrisoarea nu vi s'a expedit Dv.).
4. *Le manderò domani i libri.* (Vă voi trimite cărțile mâine).
5. *Glielo¹⁾ manderò domani.* (Vi-l voi trimite mâine).
6. *Gliene manderò cinque.* (Vă voi trimite cinci [din acestea]. În l. franceză: *Je vous en enverrai cinq*).
7. *Voleva vedere Lei.* (Voia să vă vadă pe Dv.).
8. *Quando La rivedrò?* (Când vă voi revedea?).
9. *O Lei, sempre contento (contenta).* O Dv., veșnic mulțumit (mulțumită).
10. *Verrò da Lei domani.* (Voi veni la Dv. mâine).

Plural :

1. *Loro studiano in Italia?* (Dv. faceți studiile în Italia?).
2. *Non mi ricordo di Loro.* (Nu-mi amintesc de Dv.)
3. *La lettera non fu spedita a Loro.* (Scrisoarea nu vi s'a expedit Dv.).
4. *Manderò Loro domani i libri.* (Vă voi trimite mâine cărțile).
5. *Lo manderò Loro domani.* (Vi-l voi trimite mâine).
6. *Ne manderò Loro cinque.* (Vă voi trimite cinci [din acestea]. În l. franceză: *Je vous en enverrai cinq*).

1) Între *gli* și *lo* s'a intercalat un *e* pentru complectarea sunetului.

7. *Voleva vedere Loro.* (Voia să vă vadă pe Dv.).
8. *Quando Li (Le) rivedrò?* (Când vă voiu revedea?)
9. *O Loro, sempre contenti (contente).* O, Dv., veşnic mulţumiţi (mulţumite).
10. *Verrò da Loro domani.* (Voi veni la Dv. mâine).

În aceste exemple, vedem diferite forme ale pronumelui de politeţă *Lei*¹⁾, pe care le putem grupa în următorul tablou :

N. <i>Ella (Lei)</i>	<i>Loro</i>
G. <i>di Lei</i>	<i>di Loro</i>
D. <i>a Lei, Le, Gli</i>	<i>a Loro, Loro</i>
Ac. <i>Lei, La</i>	<i>Loro, Li</i> (îtem. <i>Le</i>)
V. <i>o Lei</i>	<i>o Loro</i>
Abl. <i>da Lei</i>	<i>da Loro</i>

Precum vedem, e vorba la singular de pronumele feminin, iar la plural de forma *Loro*²⁾.

Forma *Gli*, pe care o găsim în plus la Dativ singular, e întrebuiţată³⁾ pe lângă un alt pronume la Acuzativ (*lo, lu, li, le*), sau pe lângă pronumele *ne*, scriindu-se într'un singur cuvânt (ca la No. 5 şi 6 de mai sus).

Verbele sunt toate la persoana a III, în loc de a II, deşi toate exemplele presupun o convorbire numai între două persoane.⁴⁾

Tot astfel e când întrebuiţăm, în limba germană, pronumele de politeţă *Sie* (*Wann sind Sie gekommen?*, *când aţi venit?*). Deosebirea constă totuşi în faptul că, pe cât timp în limba germană se întrebuiţează ver-

1) Mai există şi forma *Ella*, întrebuiţată mai rar.

2) Vezi *Pronumele personale*, la pag. 74.

3) atât pentru masculin, cât şi pentru feminin.

4) Cunoaştem asemenea vorbire în limba română? Da! Ex.:
Ce doreşte domnul? Coniţa ia masa acasă? etc.

bul la persoana a III plural, chiar dacă vorbim cu o singură persoană, în limba italiană întrebuițăm verbul la persoana III singular sau plural, după cum vorbim cu o singură persoană sau cu mai multe.

E de observat că, și în limba română, verbul e întrebuițat în asemenea împrejurare, numai la plural (toți la pers. II!).

* * *

Quando è arrivato? (Lei) = Când ați sosit? (Dv.).
(Adresându-ne unui Domn).

Quando è arrivata? (Lei) = Când ați sosit? (Dv.).
(Adresându-ne unei Doamne sau Domnișoare).

Quando sono arrivati? (Loro sau Lor Signori) =
Când ați sosit? (Dv.) (Adresându-ne unor Domni).

Quando sono arrivate? (Lor sau Lor Signore) =
Când ați sosit? (Dv.) (Adresându-ne unor Doamne sau Domnișoare).

* * *

Spero che Lei sarà contento = Sper că veți fi mulțumit (Adresându-ne unui Domn).

Spero che Lei sarà contenta = Sper că veți fi mulțumită (Adresându-ne unei D-ne sau D-re).

Spero che Loro saranno contenti = Sper că veți fi mulțumiți (Adresându-ne unor Domni).

Spero che Loro saranno contente = Sper că veți fi mulțumite (Adresându-ne unor Doamne sau Domnișoare).

Din exemplele de mai sus, vedem că participiul trecut (când verbul ajutător e *essere*), cât și adjectivele, se acordă cu pronumele în număr și în gen.

* * *

Nella città delle api.

L'ape. — Quando il mândorlo fiorisce, la stagione è ancora troppo fredda per l'ape. Anche un mese più tardi, quando il prugno è in fiore, l'ape si può avventurare fuori solo nelle ore più calde del giorno; ma quando, nell'ultima settimana di aprile, il melo è fiorito, l'ape è affaccendata da mattina a sera. Il vecchio melo sembra ringiovanito, quando stiamo sotto i suoi rami e udiamo il ronzio di molte ali.

Che andare e venire nell'aria vedremmo noi in questo giorno di primavera, se avessimo occhi per vedere tutte le api che volano sopra il nostro capo. Che labirinto di sentieri, quando esse ronzano sull'aiòle dei fiori, o quando tornano a casa con i pesanti fardelli! Vogliamo seguire una di quelle che sono tornate a casa e vedere l'aspetto che l'ape ha là dentro?

La porta dell'alveare. — Ecco l'alveare: una cassetta quadrata con un coperchio inclinato. Sull'ampia soglia della porta vi sono pecchiòni, che stanno al sole. Si spingono avanti fra quelli le api operaie, che ritornano con miele o con polline. Non si fermano neppure un istante a ciarlare con i fannulloni. Alla porta stanno le sentinelle che vigilano, affinché non entrino api straniere o ladri di miele. Si presenta un'ape operaia; è riconosciuta ed è lasciata passare. Anche una giovine ape, che per la prima volta ritorna fiera col fardello, è riconosciuta dalle sentinelle.

Dentro l'alveare: le portatrici di miele. — Se l'alveare è di vetro, possiamo seguire l'ape che entra. Essa è carica di miele, e si apre la via fra la folla delle api fino alle celle del miele. In una di queste vuota il nettare

del suo primo stòmaco. Perchè dovete sapere che l'ape ha due stòmachi. Il secondo stòmaco si adòpera per il nutrimento che l'ape prende per se stessa; il primo per il miele raccolto per l'alveare. Un'ape può ricavare tutto il miele di cui abbisogna per sè da due o tre fiori. Tutti gli altri fiori (circa duecento in un'ora) sono visitati per ricavare il miele che l'ape non gusterà mai.

Le celle. — Le celle hanno sei pareti, e sono fatte così, da averne il maggior numero possibile in un piccolo spazio. L'uomo più àbile non potrebbe unirle più strettamente l'una all'altra, o usare meno cera nel farle. Ve ne sono di tre specie. Vi è la cella per l'uovo, che si cambia in un'ape operàia: questa fra le celle è la più piccola. Quindi vi è la cella più grande, per ricevere un novo di specie differente, che diventa un peccione. Queste due specie di celle si possono usare anche come dispense per il miele e il pòlline. Da ultimo vi è la grande cella in forma di ghianda per ricevere l'uovo, che diventerà una regina. Quest'uovo non differisce dall'uovo che diventerà un'ape operaia. Difatti, se urge avere una regina, le api prendono una larva di ape operaia, e la mettono in una cella da regina. Se la giovane operaia ha meno di tre giorni di vita, si cambia in una regina. Ad essa è dato il cibo più squisito, e questo ricco nutrimento cambia l'operaia in regina. Voi vedete quanto impòrtino il buon nutrimento e le stanze spaziose!

La regina. — Abbiamo osservato tutte le specie di api, salvo una: la regina. Eccola: affaccendata, come di solito, nel deporre le uova, e circondata da uno stòlo di api operaie. La regina non può a meno di essere affaccendata, perchè deve deporre un 2000 uova il giorno.

Notate con quale rispetto le api tràttano la regina. Nessun'ape le volta le spalle, ma, al suo cospetto, si tira indietro col musetto sempre rivolta ad essa. Notate anche che la regina ha sempre un corpo di guardia di api operaie. Queste dame d'onore la nutrono e non la pèrdono mai di vista. Sembra che tutte le api sàp-

piano che la città delle api non si può regge senza la regina. Venendo essa a mancare, tutto il lavoro della città si aresta; e quando è ritrovata, le api felici la carezzano con le antenne. Se la regina non si ritrova, e se non vi sono larve che abbiano meno di tre giorni, le api perdono ogni voglia di lavorare e presto muoiono.

Pronumele demonstrative.

Amintiți-vă, care pronume se numesc demonstrative.

* * *

questo è il mio quaderno, (acesta e caetul meu); *questa* non mi appartiene, (aceasta nu-mi aparține); *quello* è mio figlio, (acela e fiul meu); *quella* mi piace di più, (aceea îmi place mai mult); etc.

Vedem în aceste exemple pronumele demonstrative *questo* și *quello*, schimbate la femenin în *questa* și *quella*.

La plural, dacă am căuta în bucățile de lectură, am găsi pentru *questo* forma *questi*, iar la femenin *questa* - *queste*. Nu tot astfel, însă, va fi în ce privește pronumele *quello*. După cum rezultă din tabloul de mai jos, formele lui sunt numeroase. Observați tabloul:

il	lo	la	i	gli	le
bel	be lo	bella	bei	begli	belle
quel	quello	quella	quei	quegli	quelle

il giorno	lo sguardo	la casa	i giorni	gli sguardi	le case
bel giorno	bello sguardo	bella casa	bei giorni	begli sguardi	belle case
quel giorno	quello sguardo	quella casa	quei giorni	quegli sguardi	quelle case
	l'orso	l'onda		gli orsi	le onde
	bell'orso	bell'onda		begli orsi	bele onde
	quell'orso	quell'onda		quegli orsi	quelle onde

În rândul al treilea, vedem șase forme ale acestui pronume, dintre care trei la singular și trei la plural. Ele sunt puse paralel cu formele articolului hotărît, cât și cu adjectivul *bello*.

Știind cum se întrebunțează diferitele forme ale articolului hotărît (*il* înaintea consoanelor, *lo* înaintea vocalelor și a literei *s* urmată de o consoană, cât și a literei *z*, cu formele corespunzătoare dela plural: *i* și *gli*; iar la femenin, *la* pl. *le*, în toate cazurile)

vedem că și pronumele *quello* își schimbă formele după litera cu care începe cuvântul care îi urmează. (Observați exemplele din acelaș tablou.)

Mai există și a șaptea formă a acestui pronume, și anume pluralul *quelli*, care se întrebunțează numai ca pronume (nu-l vom găsi deci ca adjectiv demonstrativ, alături de un substantiv). Iată un exemplu: *La bandiera è sempre la stessa, ma i soldati non sono più quelli* = steagul e tot acelaș, dar soldații nu mai sunt aceiași (cei de altă dată).

* * *

Vom mai găsi, ca demonstrative, următoarele pronume: *costui*, fem. *costei*, acesta, aceasta
colui, fem. *colèi*, acela, aceea
cu câte o singură formă pentru plural: *costoro* (aceștia, acestea) și *coloro* (aceia, acelea).

Apoi:

ciò, ciò che sau *quello che* = aceasta, ceea ce.
tale

(*ta* = acest, acel.

stesso { acelaș, însuși.
medesimo }

În fine, vom mai găsi, întrebunțate ca demonstrative, și formele dela acuzativ ale pronumelui personal, *lo* și *la*, cât și cuvântul *ne* (fr. *en*). Iată exemple:

Te *lo* dico io! = Ți-o spun eu! (asta, acest lucru).
Come *l'è* (*la è*) andata? = Cum a fost? (cutare chestiune).

În limba română vom găsi numai femeninul *o*¹⁾:
O știam și eu! Ți-am spus-o! Ai încurcat-o!, etc.

Pentru *ne*:

Ne prenderò un poco == voi lua puțin (din aceasta).

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură pronumele demonstrative.

II rimboschimento.

Se abbatti un àlbero, piàntane due.
(*Proverbio giapponese*)

Ogni anno, in primavera, i fanciulli delle scuole celebrano la festa degli àlberi. Vanno in campagna e piàntano gli alberelli.

Questa istituzione ha per iscopo di infòndere nei giovani l'amore alle piante, il rispetto alla vegetazione dei boschi e delle foreste, senza la quale i terreni montagnosi a poco a poco si sfaldano sotto le piogge, divallano e divèntano infecondi.

Quando le terre scoscèse e franose di montagna, le improduttive arene lungo il mare, i magri pàscoli e le stèrili lande del piano saranno coperte di una flòrida vegetazione forestale, il nostro paese sarà assai più ricco che non è ora, e l'agricoltura ne profitterà, e se ne gioverà anche l'industria e il commercio.

Innumerèvoli sono gli usi ai quali viene comunemente adibito il legnàme. Dai tugùri ai più sontuosi palazzi, non vi è abitazione o parte di abitazione in cui poco o molto non entri il materiale legnoso. Gran consumo di legname si è fatto e si fa tuttora nelle strade ferrate per le traversine, di cui si càlcòla occorranò in media 1300 per chilòmetro.

La durata di una traversina di quercia o di faggio, è all'incirca di quindici anni, poi bisogna rinnovàrla. Da

1) În limba franceză *le*, în limba germană *es*.

qualche anno si usano traversine in cemento, più resistenti, ma meno elastiche.

Molto legname si consuma nell'impianto e nella manutenzione delle reti telegrafiche e telefoniche, per le quali occorre in media un palo ogni cinquanta metri. Questi pali s'hanno da rinnovare ogni dieci anni. Altro legname richiede la pavimentazione delle strade delle grandi città.

E che dire delle costruzioni navali? Non basta il ferro, l'acciaio, il rame: è indispensabile una grandissima e varia quantità di legname; fusti dirittissimi e regolarissimi per l'alberatura, vertebre compatte e durevoli per l'ossatura, assai leggere ed eleganti per i rivestimenti interni. Il nostro naviglio da guerra e mercantile rappresenta una massa legnosa di qualche milione di metri cubi.

Legname speciale serve alla fabbricazione dei mobili di ogni specie, tavolini, scansie, imposte, palchi, ecc. A Chiavari fiorisce l'industria delle sedie, e se ne producono all'incirca trentamila all'anno. Gran consumo di legname spaccato o segato si fa nella fabbricazione di vasi vinari e di altri recipienti per il trasporto e la conservazione di merci liquide e solide, sotto forma di botti, casse e cassette, ceste e panieri. Questa industria ha da noi grande importanza, pel commercio sempre crescente delle frutta e della pasta.

Notevolissimo è il consumo del legname nella fabbricazione dei fili e delle striscie per fiammiferi, stoini, pedane, tappeti. Speciale importanza ha da noi la fabbricazione dei trucioli di legno per la lavorazione dei cappelli, fiorente nel Veneto e nell'Emilia.

Vi è poi la così detta *lana di legno*, composta di trucioli più fini, che serve per l'imballaggio delle merci fragili, mobili, frutta, dolci, per imbottire sedie e guanciali, per lettiere agli animali. Le cosiddette piccole industrie forestali, che si esercitano nei boschi stessi o

nelle loro vicinanze, consistono nella lavorazione di quegli oggetti innumerevoli che si adoperano quotidianamente nella economia domestica, come: zòccoli, scatole, stacci, piatti, cucchiài, frulli, mèstoli, fusi. La lavorazione degli zòccoli è molto diffusa nei paesi di montagna. Nella provincia di Brèscia, se ne fabbricano annualmente circa quindicimila paia; circa ventimila nel Friuli, e per questa industria si consumano ogni anno nella provincia di Bèrgamo circa centomila quintali di pioppo. Degna di particolar menzione è l'industria dei balòcchi, la quale va progredendo, ma è tuttavia ancora lontana dall'avere l'importanza che ha in Francia e in Germania, e in altri paesi dell'èstero.

Altra massa enorme di legname si consuma per gli usi della combustione, per la cottura dei cibi, il riscaldamento delle abitazioni, la cottura nei forni di stoviglie, materiali laterizi, calce, cemento, vetro, lavorazione dei metalli, fusione dei minerali, riscaldamento delle macchine a vapore, dell'acqua negli stabilimenti balneari, ecc.

Da ultimo, fra le tante industrie che hanno per materia prima il legno, ricorderemo ancora la fabbricazione della carta. A tale uopo si sono piantate in questi ultimi anni centinaia di migliaia di pìoppi del Canada, per trarne la cellulosa e la così detta pasta meccanica.

Pronumele posesive.

Știm ce sunt pronumele posesive.

* * *

il *mio* libro è interessante, (cartea mea e interesantă);
il *tuo* è bello, (a ta e frumoasă); il *suo* non mi place,
(a sa nu-mi place); il *nostro* amico è partito, (prietenul
nostru a plecat); la *vostra* casa è grande, (casa voastră

e mare); il loro cugino arriva oggi, (vărul lor sosește astăzi); etc.

Vedem în aceste exemple, mai multe pronume posesive a căror forme seamănă cu cele din limba română.

Iată aci, toate formele posibile:

MASCULIN	FEMENIN	MASCULIN	FEMENIN
<i>Pentru singular</i>		<i>Pentru singular</i>	
mio	mia	nostro	nostra
tuo	tua	vostro	vostra
suo	sua	loro	loro
<i>Pentru plural</i>		<i>Pentru plural</i>	
miei	mie	nostri	nostre
tuoii	tue	vostrii	vestre
suoii	sue	loro	loro

* * *

Din aceleași exemple de mai sus, vedem că pronumele posesive sunt însoțite de articol, atât în limba italiană, cât și în limba română (*il mio libro...*, *cartea mea...*, etc.) Nu tot astfel însă, e în alte limbi (Ex. *fr.* mon livre..., *ger.* mein Buch..., etc.).

Totuși, articolul nu se întrebuintează nici în limba italiană, de câte ori pronumele posesiv e pus lângă un substantiv care arată o legătură de rudenie. Ex. *mio fratello*, *tuo padre*, etc. (corespunzând, de altfel, formelor identice din limba română: *frate-meu tată-tău*, etc.)

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură pronumele posesive.

Pronumele relative.

Știm, dela studiul limbii române, ce sunt pronumele relative.

il giornale *che* hai comprato, (ziarul pe care l-ai cumpărat); la casa *che* ho visto, (casa pe care am văzut-o); i soldati *che* sono partiti, (soldații care au plecat); la città *della quale* mi hai parlato, (orașul despre care mi-ai vorbit); l'allievo *al quale* manca un libro (elevul căruia îi lipsește o carte); etc.

În aceste exemple, găsim mai întâi, pronumele relativ *che*, întrebuințat fără deosebire în ce privește genul și numărul, iar apoi, forma *quale* însoțită de articol, care se schimbă la plural în *quali*, iar articolul e cel hotărît, cu schimbările cunoscute (*il, la, i, del, al, etc.*)

În timp ce forma *quale* nu se schimbă în decursul declinării (*il (la) quale, del (della) quale, al (alla) quale, etc.*, și la plural *i (le) quali, dei (delle) quali, etc.*) forma *che* se schimbă după cum urmează :

N.	<i>che</i>
G.	<i>di cui</i>
D.	<i>a cui (cui)</i>
Ac.	<i>che (cui)</i>
Abl.	<i>da cui</i>

Alară de Nominativ, formele *che* și *il quale* se pot întrebuința oricând una în locul alteia. Deci : un amico *del quale* (sau *di cui*) possiamo fidarci (un prieten în care ne putem încrede), la persona *alla quale* (sau *a cui*) mi rivolgo (persoana căreia mă adresez); etc.

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură pronumele relative.

La Croce Rossa.

La Croce Rossa è una associazione di uomini di cuore, di tutti i paesi, di tutte le età, di tutte le condizioni, che affrettando col desiderio il giorno in cui la guerra non sarà più che un lontano ricordo, s'adoprano intanto a renderne meno crudeli e terribili gli effetti.

Tutta questa gente sborsa un tènue òbolo, che pel numero stragrande di oblatori, diventa un capitale cospicuo; fa costruire ospedali da campo, còmpera treni per il trasporto dei feriti, e, in caso di guerra assolda medici ed infermieri, cui s'aggiunge l'immane drappello dei generosi che all'opera santa vòlgiono concorrere non col danaro soltanto, ma col consiglio, colla persona, col rischio stesso della lor vita.

Dove più infierisce la battaglia, quando migliaia e migliaia di combattenti si avvèntano gli uni contro gli altri, e cãdono a schiere a schiere le vittime, passa benèfica e pietosa, aspettata e benedetta, la sacra falange della *Croce Rossa*. Dai carri segnati da quella croce, che li rende inviolabili per una convenzione rispettata, scendono sollèciti ed incuranti del pericolo i nuovi crociati, còrrono ovùunque è implorato il loro aiuto, soccòrrono i feriti e i moribondi, nulla curando la divisa che li veste: tedeschi o italiani, turchi o francesi, pei militi della *Croce Rossa* non sono che uomini consacrati dal dolore. Li sollevano, li sorrèggono, li confortano, li trasportano in fidati asili, dove trovano le cure e i conforti che forse non troverebbero nelle stesse lor famiglie.

Dio vòglia che gli uòmini, fatti migliori, e più assennati, tròvino, per comporre i loro dissidi, argomenti più umani dei cannoni e delle mitragliatrici. Fino a quel giorno sospirato però — e purtroppo non pare molto vicino! — io mi sto saldo alla *Croce Rossa* che altri rappresentò assai bene come „l'àngelo della misericordia in mezzo alla strage“.

Pronumele interrogative.

Care pronume se numesc interrogative?

* * *

chi è venuto? (cine a venit?); *di chi* è questo libro? (a cui e această carte?); *che* libro è questo? (ce carte

e aceasta?); *a che* ditta devo scrivere? (cărei firme trebuie să scriu?); *quale* di voi è malato? (care din voi e bolnav?); *a quale* classe appartieni? (cărei clase aparții?); etc.

Vedem aci trei forme ale pronumelui interogativ: *chi*, *che* și *quale* *) (cine, ce și care).

Prima se întrebuințează pentru persoane, a doua pentru lucruri, și a treia și pentru persoane și pentru lucruri.

Toate trei se declină cu ajutorul prepozițiilor cunoscute (*di*, *a* și *da*) și rămân neschimbate în decursul declinării.

La plural, numai *quale* se schimbă în *quali*.

În limbajul familiar, *che* se poate întrebuința și însoțit de cuvântul *cosa* (deci: *che cosa*), sau poate fi înlocuit de acest cuvânt. Ex. *Che fai?* *Che cosa fai?* sau *Cosa fai?* (Ce faci?)

Observație. Cuvântul *che*, după cele văzute până aci, poate fi atât pronume relativ, cât și pronume interogativ. Tot astfel și cuvântul *quale*, care însă, ca pronume relativ, e întotdeauna însoțit de articol.

Aplicații. Urmăriți în bucățile de lectură pronumele interogative.

Il pane.

Pane, ti spèzzan gli ùmili ogni giorno,
lieti se già non manchi alla dispensa.
A lor quale più sacra ricompensa
di te, che giungi fèrvido dal forno?

Come biondèggi al desco disadòrno,
così tra vasi d'oro; in te si addènsa
ogni ricchezza, e la più bella mensa
di tua rùvida veste non ha scorno.

*) O vom găsi adesea și sub forma prescurtată *qual*.

Figlio del sole, tu ne porti un raggio
in ogni casa, e a chi di te procaccia
onestamente, illumini la fronte.

Ma più risplendi, quando nel viaggio,
stanco, il mendico dalla sua bisaccia
ti trae sedendo al margine di un fonte.

FRANCESCO PASTONCHI,
(1877)

Pronumele nehotărîte.

Care pronume se numesc nehotărîte ?

Iată care sunt întrebuințate mai des în limba italiană:

1. *Ogni* = fiecare, orice. Cuvânt invariabil; totdeauna lângă un substantiv (e deci adjectiv); se întrebuințează numai la singular:

Exemple:

Ogni uomo è mortale = orice om e muritor.

* * *

2. *Ognuno* = fiecare în parte. Femenin *ognuna* fără plural. E pronume.

Exemple:

Ognuno pensa a sè = fiecare se gândește la sine.

* * *

3. *Ciascuno - a* = fiecare. Nu are plural, corespunde lui *ognuno*, însă poate fi și adjectiv și pronume. Așadar *Ciascuno* sau *Ciascun uomo*...

* * *

4. *Tutto - a - i - e* = tot, toată, toți, toate. E adjectiv, a singular și la plural. Pronume, numai la plural.

Exemple :

Tutto il mondo = toată lumea *Tutti gli uomini* =
toți oamenii. *Tutti hanno paura* = toți se tem.

* * *

5. *Qualche* = câțiva, câteva, oarecare, câte un, câte
o. E un cuvânt invariabil și numai adjectiv. E de notat
că, deși exprimă pluralul, substantivul alăturat rămâne
totdeauna la singular.

Exemple :

Qualche libro = câteva cărți.

Qualche difficoltà = oarecare dificultăți.

* * *

6. *Alcuno - a - i - e* = nici unul, nici una, câțiva, câteva.

E adjectiv și pronume. La singular, are înțeles cu
totul diferit de plural: *alcuno* și *alcuna* au înțeles ne-
gativ, corespunzând pronumelor *nessuno*, *nessuna* =
nici unu, nici una. La plural însă, are înțeles afirmativ
și poate servi drept plural pronumelui *qualche*.

Exemple :

Non vidi alcuno (alcuna) di mia conoscenza = nu
văzui pe niciuna din cunoștințele mele.

Alcuni (alcune) dicono che... = Unii (unele) zic că

Trovaì alcuni ragazzi che giocavano = Găsii câțiva
băieți care se jucau.

Nessuno - a = *nè meno uno - a* = nici (măcar)
unul, una, nimeni.

E adjectiv și pronume. Se întrebuițează numai la
singular.

Ca adjectiv, se schimbă la feminin în *nessuna*, iar
ca pronume, rămâne invariabil.

Exemple :

a) *Nessuna persona fu vista* = nici o persoană n'a fost văzută.

b) *Non ho visto nessuno* = n'am văzut pe nimeni.

c) *Nessuno è stato qui* = nimeni n'a fost aci¹⁾.

* * *

8. *Certo - a - i - e* = niște, un fel de. Este numai adjectiv²⁾ și are înțeles partitiv.

Exemple :

Ho certi libri... = am niște cărți...

Vidi certa gente sospetta = văzui niște oameni suspecti.

* * *

9. *Qualcuno - a* = cineva,] nu are plural și se întrebuințează numai ca pronume :

Conosco qualcuno che... = cunosc pe cineva, care...

* * *

10. *Qualunque, qualsiasi* = orice, oricare. Sunt invariabile și pot fi întrebuințate ca pronume, cât și ca adjective.

Exemple :

Mi dia un libro qualunque = dați-mi o carte oarecare.

Qualunque siano le vostre opinioni = oricare ar fi părerile Dv.

Di qualsiasi grandezza = de orice mărime.

1) În exemplele b) și c) *nessuno* e pronume. Negația *non* intervine numai dacă *nessuno* e așezat după verb. În limba română, atât *nimeni*, cât și *nici una*, sunt totdeauna însoțiți de *nu*.

2) a nu se confunda cu adverbul *certo* = de sigur.

11. *Chiunque, chicchessia* = oricine, sunt invariabile și se întrebuițează numai ca pronume:

Di chiunque tu parli, sii giusto = de oricine ai vorbi, îi drept.

Cerca di viver in pace con chicchessia = caută să trăiești în pace cu oricine.

* * *

12. *Altro - a - i - e* = alt, cellalt, altă, cealaltă, alți, ceilalți, alte, celelalte, altceva.

Se întrebuițează ca pronume și ca adjectiv:

Altro è parlar di morte, altro è morire = una e să vorbești de moarte și alta e să mori.

Altri tempi, altri costumi = alte vremi, alte moravuri.

L'uno veniva e l'altro se ne andava = unul venea, iar cellalt pleca.

Gli uni (le une) gridavano, gli altri (le altre) applaudivano = unii (unele) strigau, alții (altele) aplaudau.

Forma *altri*, ca pronume (nefiind însă precedată de articol) înseamnă o altă persoană, altcineva, și are înțeles singular, deși în aparență indică pluralul¹⁾:

Altri potrebbe non essere contento = altcineva ar putea să nu fie mulțumit.

* * *

13. *Altrui* = altcuiva, altuia (derivat de la pronumele *altri*).

Se întrebuițează în cazurile indirecte și în special în cazul genitiv.

Exemple:

Non invidio le altrui ricchezze (le ricchezze degli altri) = nu invidiez bogățiile altora.

1) compară cu *questi, quegli*.

14. *Uno - a - i - e* = unul, una, unii, unele.

E totdeauna pronume. Dacă ar fi urmat de un substantiv, ar fi articol nehotărît.

Ca și în limba română, e totdeauna articulat și în relație cu pronumele nehotărît *altro*.

Exemple :

L'uno non voleva ciò che voleva l'altro = unul nu voia, ceea ce voia cellalt.

Gli uni chiedevano la pace, gli altri la guerra = unii cereau pace, alții război.

* * *

Tale - i = asemenea, astfel de, cineva, cutare.

Poate fi adjectiv și pronume (demonstrativ) sau nehotărît.

În ultimul caz, e precedat de articolul nehotărîii, fără a mai fi urmat de un substantiv :

Conosco un tale, che... = cunosc pe cineva, care...

Precedat de articolul hotărît, arată o persoană pe care o cunoaștem, dar nu vrem s'o numim :

Vidi il tale, e gli dissi di venire = îl văzui pe cutare și-i spusei să vie.

Expresiunea *tale quale* înseamnă *așa precum, tot așa* :

Tornò tal quale era partito = se întoarse așa cum plecase.

Merce venduta tale quale = marfă vândută așa cum se află.

* * *

16. *Taluno - a - i - e* = cineva, unii, unele, unele persoane.

Se întrebuintează de regulă ca pronume. La plural, poate fi și adjectiv.

Exemple:

Può darsi che taluno fosse del tuo parere = se poate întâmpla ca cineva să fie de părerea ta.

Talune cose non si possono dire = unele lucruri nu se pot spune.

San Martino

La nebbia a gl'irti ⁽¹⁾ colli
piovigginando sale,
e sotto il maestrale ⁽²⁾
urla e bianchèggia il mar;

ma per le vie del borgo,
dal ribollir de' tini,
va l'aspro odor de i vini
l'ànime a rallegràr.

Gira su' ceppi accesi
lo spiedo scoppiettando;
sta il cacciator fischiando
su l'uscio a rimiràr

tra le rossastre nubi ⁽³⁾
stormi d'uccelli neri,
com'èsuli pensieri,
nel vèspero migrar.

GIOSUE CARDUCCI
(1835—1907)

(1) *Irti*: irti per gli alberi spogli e irsuti.

(2) *Maestrale*: vento di nord-est.

(3) *Rossastre*: percosse dal sole del tramonto.

Numeralul.

Numeralesle cardinale se pot reda în următorul tablou :

Uno (una), due (doi, două), tre, quattro / cinque, sei, sette, otto, nove, dieci, undici, dodici, tredici, quattordici, quindici, sedici, diciassette, diciotto, diciannove, venti, ventuno, ventidue, ventitre, ventotto, trenta, trentuno, trentadue, quaranta, cinquanta, sessanta, settanta / ottanta, novanta, cento, centuno, duecento, mille / due mila, un milione, due milioni, un miliardo, /

Numeralesle ordinale sunt următoarele :

il primo, il secondo, il terzo, il quarto, il quinto, il sesto, il settimo, l'ottavo, il nono, il decimo, l'undicesimo, il dodicesimo, il tredicesimo, ... il terzultimo, il penultimo, l'ultimo.

Incepând dela al 11-lea, numeralul ordinal se formează, precum vedem, de la numeralul cardinal prin adăogirea terminației *esimo* (după eliminarea vocalei finale). Mai adăogăm totdeodată și articolul ¹⁾.

Numeralesle ordinale cuprinse între al 11-lea și al 109-lea se pot forma în două feluri și anume :

1. În felul arătat mai sus,
2. Separându-se zecile sau sutele, de unități :

il decimo quarto, în loc de *il quattordicesimo*.

il ventesimo quinto, în loc de *il venticinquesimo*.

il centesimo secondo, în loc de *il centoduesimo*.

il centesimo nono, în loc de *il centonovesimo*.

1) compară cu limba română, cât și cu alte limbi cunoscute

A d v e r b u i

Să ne amintim că adverbul se poate afla atât pe lângă un verb, cât și pe lângă un adjectiv, sau chiar pe lângă un alt adverb.

Exemple :

Pàrlami piano = vorbește-mi încet.

E' un giòvane assai colto = e un tânăr foarte cult.

Avele fatto molto bene = ați făcut foarte bine.

Uneori, însăși adjectivul poate avea funcțiunea de adverb.

cammina forte (umblă repede), *non ci vedo chiaro* (nu văd lămurit), *questa merce tu pagata cara* (această marfă s'a plătit scump), *feci soli tre passi* (făcui numai trei pași), *la trovai tutta in lagrime*.

După împrejurările sau modificările pe care le exprimă, știm că adverbul poate fi de *timp*, de *loc*, de *mod*, de *cantitate*, de *ordine*, de *afirmare*, de *îndoială*, de *preferință*, etc.

* * *

Adverbele de mod se formează, în cea mai mare parte, din adjective, prin adăogirea terminației *mente*, după ce mai întâi, am pus adjectivul la femenln.

Exemple :

sincèro, sincèra, sinceramente

certo, certa, certamente

Adjectivele terminate în *le* și *re* pierd în acest caz vocala finală (e).

Exemple:

facile, facilmente
difficile, difficilmente
particolare,, particolarmente

Adverbele de mod își pot forma gradele de calificare ca și adjectivele.

Exemple:

gentilmente, più gentilmente, gentilissimamente, assai gentilmente.

* * *

Următoarele adverbe sunt neregulate, în ceea ce privește formarea gradelor calificative:

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
<i>bene</i> = bine	<i>meglio</i> = mai bine	<i>il meglio</i> = cel mai bine. <i>benissimo</i> = foarte bine. <i>ottimamente</i> = cât se poate de bine.
<i>male</i> = rău	<i>peggio</i> = mai rău	<i>il peggiore</i> = cel mai rău. <i>malissimo</i> = foarte rău. <i>pessimamente</i> = cât se poate de rău.
<i>molto</i> = mult	<i>più</i> = mai, mai mult	<i>il più</i> = cel mai, cel mai mult. <i>moltissimo</i> = foarte mult.
<i>poco</i> = puțin	<i>meno</i> = mai puțin	<i>il meno</i> = cel mai puțin. <i>pochissimo</i> = foarte puțin

* * *

În afară de adverbele propriu zise, mai sunt în limba italiană foarte multe *locuțiuni adverbiale*.

Dăm, mai jos, adverbele și locuțiunile mai întrebunțate:

1) de timp:

quando = când

da quando = de când

fin quando = până când

adesso

ora, per ora

presentemente

di presente

attualmente

} = acum, pentru acum, în
prezent, actualmente.

poco fa = chiar acum, de puțin

due giorni fa = acum două zile

or ora, testè = chiar acum

poc'anzi = odinioară

non ha guari = nu de mult

fra non guari

fra poco

fra due giorni = peste două zile

già = deja

una volta = odată

anticamente = de mult

prima, avanti = mai înainte

innanzi, anzi = înainte

per l'addietro = mai înainte

in addietro = în trecut

per lo passato = altă dată

in breve = în curând

in avvenire

per l'avvenire

} = în viitor

da qui innanzi

d'ora innanzi

} = de acum înainte

quando che sia = ori când

appresso = mai apoi

dopo = pe urmă, după

indi = pe urmă, apoi

quindi = apoi, deci

- allora* = atunci
poscia, poi = apoi
d'allora = de atunci
d'allora in poi = de atunci înainte
da quel punto = din acel moment
da qui a là = până atunci
in appresso = pe viitor
intanto = deocamdată
frattanto = în timpul acesta
mentre = pe când, în timp ce
in quel mentre = în acel timp
subitamente = de îndată
subito = îndată
tosto = curând, fără întârziere
tardi = târziu
di buon'ora = de dimineață
per tempo = de vreme
adagio = încet
lentamente {
pian, piano { = încetinel
a poco a poco { = puțin câte puțin,
 încetul cu încetul
finora = până acum
spesso = adesea
più volte = de mai multe ori
sempre = totdeauna
raro, di rado { = rar
raramente { = rare ori
alle volte = câte odată
talvolta, talora {
qualche volta { = une ori
oggi = astăzi
ieri = eri
domani = mâine

de loc :

dove {
ove } = unde

onde = de unde, încotro, de aceea

donde = de unde

qui, qua = aici

lì, là, colà, ìvi, costà costà¹⁾ ci²⁾ vi³⁾ = acolo,
în acel loc

altrove = în altă parte, aiurea

ovunque = oriunde

dappertutto = pretutindeni .

su = sus

giù = jos

sotto = sub

vicino = aproape, lângă

in disparte = la o parte

3) de mod :

bene = bine

meglio = mai bine

benissimo = foarte bine

ottimamente = cât se poate de bine

male, malamente = rău

peggio = mai rău

malissimo = foarte rău

pessimamente = cât se poate de rău

come = cum

così, sì = astfel, așa

1) *Costì* și *Costà* înseamnă *acolo*, în orașul, în locul unde se află persoana către care ne adresăm.

2) *Ci*, în afară de pronume, poate fi așadar și adverb. Ex. *Ci vado* — j'y vais — mă duc acolo.

3) Tot astfel și *vi*. Ex: *Non vi trovui nessuno* (N'am găsit pe nimeni acolo).

4) de cantitate :

quanto = cât
tanto = atât
molto, assai = mult, foarte, tare
più = mai, mai mult
poco = puțin
meno = mai puțin
affatto = cu totul, de tot
per lo più = cel mai mult
nulla, niente, punto = nimic
niente affatto = nimic absolut
ancòra = încă (*fr. encore*)
anche = și (*fr. aussi*)
pure = totuși, asemenea, și
solo, soltanto {
solamente { = numai

5) de afirmare :

sì = da
sicuro
di sicuro
sicuramente
certo, per certo, certamente
veramente, infatti = într'adevăr
volentieri {
ben volentieri { = bucuos
va bene = bine
sta bene = în regulă¹⁾

6) de negație :

no = nu (absolut)

1) Expresie întrebuințată la încheerea afacerilor.

non = nu (urmat de verb)

punto = de loc

mica = de loc, oare

niente = nimic

ne

neppure { nici

neppur per sogno = nici măcar prin vis

7) de îndoială:

forse = poate

probabilmente = probabil

facilmente = ușor, lesne

circa, quasi = aproximativ, aproape

può darsi = poate, se poate întâmpla

cioè = adică

se mai, se per avventura = dacă cumva,
din întâmplare

presso a poco = cam, aproape

8) de preferință:

anzi = ba chiar

meglio = mai bine

piuttôsto = mai bine, mai curând

tanto meglio = cu atât mai bine

anzitutto { mai întâi, mai întâi

prima di tutto { = de toate

9) de ordine și de concluziune:

primieramente = mai întâi de toate

in primo luogo = în primul rând

secondariamente { = în al doilea rând

in secondo luogo {

successivamente = pe urmă, apoi; în mod
succesiv

man mano = pe măsură ce
per ultimo, in ultimo = in cele din urmă
in fine, alla fine = in sfârșit, la urmă.

La quiete dopo la tempesta

Passata è la tempesta :
odo augelli far festa, e la gallina,
tornata in sulla via
che ripete il suo verso ⁽¹⁾. Ecco il serèno
rompe là da ponènte, alla montagna ;
sgòmbrasi la campagna,
e chiaro nella valle il fiume appare.

Ogni cor si rallègra, in ogni lato
risòrge il romorio,
torna il lavòro usato ⁽²⁾.
L'artigiàno a mirar l'ùmido cielo,
con l'opra in man, cantando,
fassi in su l'uscio ; a prova ⁽³⁾
vien fuor la femminetta a còr ⁽⁴⁾ dell'acqua
della novella piova ;
e 'erbaiòl rinnova
di sentiero in sentiero
il grido giornaliero.

Ecco il Sol che ritorna, ecco sorride
per li poggi e le ville. Apre i balconi.
apre terrazzi e logge la famiglia :
e, dalla via corrente, odi lontano

(1) *Verso* : voce.

(2) *Usato* : solito, consueto.

(3) *A prova* : a gara, prontamente.

(4) *Còr* : raccogliere.

tintinnio di sonagli ; il carro stride
del passegger che il suo cammìn ripiglia.
Si rallegra ogni core.
Si dolce, si gradita
quand'è, com'or, la vita ?
Quando con tanto amore
l'uomo a' suoi studi ⁽¹⁾ intende ?
O torna all'opre ? o cosa nova imprende ? ⁽²⁾.

GIACOMO LEOPARDI.
(1798—1837)

P r e p o z i ț i a

Ca și în limba română, prepozițiile pot fi în limba italiană, *simple* sau *compuse*.

Aparțin primei categorii, prepozițiile *di, a, da, in, su, per* și *con*.

Exemple :

A tutti gli amici = tuturor prietenilor.

Per la tua salute = pentru sănătatea ta.

Con molto riguardo = cu mult respect (considerație).

Exemple pentru cele compuse :

Prima di parlare pènsaci = înainte de a vorbi gândește-te.

Ho agito conforme ai vostri desidèri = am lucrat conform dorințelor Dv.

Siete ben lungi dal vero = sunteți foarte departe de adevăr.

E comparso innanzi al giudice = a apărut (s'a înfățișat) înaintea judecătorului.

(1) *Studi* : ocupațiuni.

(2) *Imprende* : incominciă.

Il bosco è vicino alla città = pădurea e aproape de oraș.

Fino al tocco resto a casa = rămân acasă până la ora 1.

In mezzo alla piazza c'è una stătua = în mijlocul pieții e o statuă.

A forza di piangere, commosse tutti = tot plângând mereu, emoționă toată lumea.

Per mezzo della posta vi giungeranno i libri commessi = veți primi cu poșta cărțile comandate.

Lontano dagli occhi non vi son catene = ochii care nu se văd, se uită.

Mai sunt și unele locuțiuni prepozitive formate din prepoziții și substantive sau adjective.

Exemple:

a credito = pe credit

a braccia aperte = cu brațele deschise

ad alta voce = cu voce tare

di buon umore = bine dispus

in alto mare = în largul mării

per mano = de mână (a ține de mână)

per esempio = spre exemplu

per contanti = cu bani gata

sotto pena = sub pedeapsă

* * *

Notă: Când e vorba să ne folosim de o limbă străină, întrebuințarea prepozițiilor provoacă adesea nedumeriri.

În multe cazuri, nu se întrebuințează aceleași prepoziții în ambele limbi, iar pe de altă parte, regulile pentru corectă lor întrebuințare sunt prea numeroase și complicate.

Această dificultate nu se poate înlătura de cât citind în original autorii de seamă și urmărind cu atenție limba vorbită de Italiani, cât și de cunoscători.

Iată prepozițiile mai întrebuințate în limba italiană :

su, sopra = pe

presso = lângă

senza = fără

sotto = sub

verso = spre, către

fra, tra = între

accanto a = lângă, alături

addosso a = peste

avanti a = înaintea

invece di

in luogo di { = în loc de

attorno a = în jurul

circa a = în privința

appiè di = jos, la picioarele

dietro di, a = în dosul

dopo di = după

fra di = printre, între

oltre di, a = în afară de

malgrado = deși, împotriva, cu toate că

prima di = înainte de

lontano di, da = departe de

insieme con, a = împreună cu

presso di, a = lângă

senza di = fără de

sopra di

su di { = pe, peste, asupra

di là da = dincolo de

di qua da = dincoace de

fino a = până la

fino da = de la

giù, (di, da, per) = jos (de, de la, pe)

in fuori di = în afară de

* * *

Următoarele italianisme sunt formate cu prepoziții :

Dico di sì, di no = zic că da, zic că nu

Essere d'uopo = a fi necesar, a trebui

D'inverno = iarna (în timpul iernei)

Di sera = seara (în timpul serii)

Di nascosto = în ascuns

Di rado = rar, rare ori

Di certo = de sigur

Di giorno in giorno = din zi în zi

Uscir di mente = a uita

Fare da sè = a face singur (fără ajutor)

Da per sè = prin sine însuși, de la sine

* * *

În comerț, se obișnuiește uneori să se omită prepozițiile, în denumirea unui articol, unui cont, unei firme, etc.

Exemple :

Scarpe tela (*scarpe di tela*) = ghete de pânză

Risultanze vendita cedole (*risultanze dalla vendita di cedole*) = rezultate din vânzarea titlurilor.

Società esportazione legname (*società per l'esportazione di legname*) = societate pentru export de lemnărie.

La zucca e il pero.

(dalle *Sàtire*)

Fu già una zucca, che montò sublime
in pochi giorni, tanto che coperse
a un pero suo vicin l'ultime cime.

Il pero una mattina gli occhi aperse,
ch'avea dormito un lungo sonno : e visti
i nuovi frutti sul capo sederse,

le disse: „Chi sei tu? come salisti
quassù? dov'eri dianzi, quando lasso
al sonno abandonai quest'occhi tristi?“

Ella gli disse il nome, e dove al basso
fu piantata mostrògli, e che in tre mesi
quivi era giunta accelerando il passo.

„Ed io (l'arbor soggiunse) appena ascèsi
a quest'altezza, poi che al caldo e al gelo
con tutti i venti trent'anni contèsi.

Ma tu, che a un vòlger d'occhi arrivi in cielo,
rènditi certa, che non meno in fretta
che sia cresciuto, mancherà il tuo stelo.“

LODOVICO ARIOSTO
(1474 — 1533)

C o n j u n c ț i a

Conjuncția, ca și prepoziția, poate fi *simplă* sau *compusă*.

Cele compuse pot fi scrise într'un singur cuvânt.

Exemple :

toscochê în loc de *tosco chê* (pe dată ce), *neppure*
în loc de *nê pure* (nici măcar), etc.

Făcându-se unirea cu *che*, această conjuncție primește
accentul tonic pe litera e.

Dacă prima conjuncție e terminată într'o vocală ac-
centuată, atunci *che* își mai dublează și litera c.

Exemple :

sicchê (astfel că), compus din *sì + che*
acciocchê (pentru ca) „ „ *acciò + che*

Insă :

allorchê (atunci când), compus din *allòra + che*
anzichê (în loc de), „ „ *ànzi + che*

Iată conjuncțiile mai întrebuițate:

e = și

e . . . e = și . . . și

se = dacă

*che*¹⁾ = că, de cât

*quando*²⁾ = dacă

come = cum

finchê = până ce

ma = însă, ci, dar

benchê = cu toate că

anche = și, și mai

dunque = deci, așa dar

perchê, chê = de ce, pentru ce; pentru

că; pentru ca, spre a, ca să.

poichê = de oarece

tuorchê

all'infuori di { = afară de, în afară de

giacchê = de oarece, dat fiind că, dacă

nonchê = precum și, cât și

purchê = numai să

o, ovvero = sau

ossia, oppure = sau chiar, sau încă

o o = sau sau

sebbene = deși

nê nê = nici nici

cioè = adică

neppure, nemmeno = nici măcar

perciò = de aceea

1) Acest cuvânt poate fi deci: pronume relativ, pronume interogativ și conjuncție.

2) A nu se confunda cu adverbul *quando* = când.

I n t e r j e c Ț i a

Interjecția ne arată un sentiment intim al omului, manifestat în clipa când e cuprins de bucurie, de durere, de mirare, etc., sau când vrea să atragă atenția cuiva asupra sa însăși, sau asupra unui fapt exterior.

Ea echivalează, deci, în forma ei simplă, cu o cugutare completă, și, mai mult de cât în literele din care e formată, își are valoarea și înțelesul adevărat în *tonul* întrebunțat.

Pentru acest din urmă motiv, aceeaș interjecție poate să exprime sentimente deosebite, după felul cum e rostită.

* * *

Și interjecțiile sunt *simple* sau *compuse*. Cele dintâi constau dintr'un singur cuvânt, de obicei foarte scurt, și reprezintă adevăratele interjecții. Ele ne arată mișcarea imediată și instinctivă a sufletului, pe câtă vreme cele compuse ne redau de multe ori un sentiment pre-cugetat.

Iată câteva din interjecțiile mai cunoscute:

ah, eh, ohî, deh, ohê

ohimê, ahimê = vai de mine!

suvvîa, orsû = haideti!

che disgrazia! = ce nenorocire!

Madonna! = Doamne!

bene, bravo! = bine, bravo!

Dio me ne guardi! Dio guardi! = ferească
Dumnezeu!

Grazie a Dio! = mulțumesc lui Dumnezeu!

Slavă Domnului!

viva, evviva! = trăiască, vivat!

*Eja! Alalà!*¹⁾ = Ura!

1) Exclamație veche, reintrodusă în Italia de fasciști.

Schemă de chestionar.

În acest an, convorbirea e limitată la bucățile de lectură. Ele vor servi de sprijin atât la formularea întrebărilor, cât și a răspunsurilor. Elevii vor pune și întrebări — după ce vor fi fost obișnuiți să răspundă după text — folosindu-se de cuvintele tipice de mai jos, care apar în mod regulat în întrebări.

Se vor alege, în acest scop, părțile cele mai ușoare din fiecare bucată. Pentru a mări contribuția elevilor, se vor putea face schimbări față de text, în ce privește numărul, genul, timpul, etc.

Che...?	Chi è...?
Che cosa...?	Chi sono...?
Di che..?	Chi...?
Di che cosa...?	Di chi...?
A che...?	A chi...?
A che cosa...?	Da chi...?
Da che...?	Per chi...?
Da che cosa...	Con chi...?
Con che...?	Senza chi...?
Con che cosa...?	Verso chi...?
Per che...?	Invece di chi...?
Per che cosa...?	Come chi...?
In che...?	Quale...?
In che cosa...?	Qual...?
Su che...?	Quali...?
Su che cosa...?	Di qual...?
E che altro...?	A quale...?
E che altra cosa...?	A qual...?

Da quale...?	Da dove...?
Per quale...?	Fin dove...?
In quale...?	Per dove...?
Presso quale...?	Cioè dove...?
Su quale...?	Quanto...?
Verso quale...?	Quanti...?
Accanto a quale...?	Quanta...?
Avanti a quale...?	Quante...?
Invece di quale...?	Come...?
Fino a quale...?	In che modo...?
Quando...?	E poi...?
Da quando...?	Perchè...?
Fin quando...?	E perchè...?
Fin da quando...?	Ma perchè...?
Dove..?	A che scopo...?

T A B L O U L

VERBELOR NEREGULATE INTREBUINȚATE MAI DES

Modul și Timpul	andare a merge	aprire a deschide	bèvere = bère a bea	cadere a cădea
nd. pr.	<i>vado, vo vai va andiamo andate vanno</i>	<i>àpro àpri àpre apriamo aprite àprono</i>	<i>bevo bevi beve beviamo bevete bèvono</i>	<i>cado cadi cade cadiamo cadete càdono</i>
Imperf.	<i>andavo</i>	<i>aprivo</i>	<i>bevèvo</i>	<i>cadèvo</i>
Perf. s.	<i>andài andasti andò andammo andaste andàrono</i>	<i>apersi, aprii apristi aperse, apri aprimmo apriste apèrsero, apirono</i>	<i>bevvi, bevètti bevesti bèvve, bevètte bevemmo beveste bèvvero, bevettero</i>	<i>caddi cadesii caddè cademmo cadesste càddero</i>
Viitor	<i>andrò anderò</i>	<i>aprirò</i>	<i>berrò beverò</i>	<i>cadrò</i>
Cond.	<i>andrei, anderei</i>	<i>aprirei</i>	<i>berrei, beverei</i>	<i>cadrei</i>
Imperat.	<i>va (vai, va')</i> <i>vada andiamo andate vādano</i>	<i>àpri àpra apriamo aprite àprano</i>	<i>bevi beva beviamo bevete bèvano</i>	<i>cadi cada cadiamo sadete cādano</i>
Subj.	<i>vada vada vada andiamo andiate vādano</i>	<i>àpra àpra àpra apriamo apriate àprano</i>	<i>beva beva beva beviamo beviate bèvano</i>	<i>cada cada cada cadiamo cadiate cādano</i>
Imperf.	<i>andasssi</i>	<i>apriissi</i>	<i>bevessi</i>	<i>cadessi</i>
Pa rt. tr.	<i>andato</i>	<i>aperto</i>	<i>bevuto</i>	<i>caduto</i>
Ajutător	essere	avere	avere	essere
To .. se conjugă și verbele :		<i>coprire, a acoperi</i>		<i>accadere, a se intâmpla scadere, a scădea</i>

Modul și Timpul	cèdere a ceda	chièdere a cere	chlùdere a înclùde	conçèdere a acorda, a permite
Ind. pr.	cedo cedi cede cediamo cedete cèdono	chiedo chiedi chiede chiediamo chiedete chièdono	chiudo chiudi chiude chiudiamo chiudete chiùdono	concedo concedi concede concediamo concedete conçèdono
Imperf.	cedevo	chiedevo	chiudèvo	concedevo
Perf. s.	cedei, <i>cèssi</i> (poet) cedesti cedè, cedette, <i>cèsse</i> cedemmo cedeste cedèttero, <i>cèssero</i>	<i>chiesi</i> chiedesti <i>chiese</i> chiedemmo chiedeste <i>chièsero</i>	<i>chiusi</i> chiudesti <i>chiuse</i> chiudemmo chiudeste <i>chiusero</i>	concedei <i>concessi</i> concedesti concedette <i>concesse</i> concedemmo concedeste concedèttero, <i>-essero</i>
Verbor	cederò	chiederò	chiuderò	concederò
Cond.	cederei	chiederei	chiuderei	concederei
Imper. n.	cedi ceda cediamo cedete cèdano	chiedi chieda chiediamo chiedete chièdano	chiudi chiuda chiudiamo chiudete chiùdano	concedi conceda concediamo concedete conçèdano
Subj.	ceda ceda ceda cediamo cediate cèdano	chieda chieda chieda chiediamo chiediate chièdano	chiuda chiuda chiuda chiudiamo chiudiate chiùdano	conceda conceda conceda concediamo concediate conçèdano
Imperf.	cedessi	chiedessi	chiudessi	concedess
Part. tr.	ceduto, <i>cèso</i>	<i>chiesto</i>	<i>chiuso</i>	conceduto, <i>conçèso</i>
Ajutător	avere	avere—essere	avere	avere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :	<i>accèdere</i> , a pă- trunde <i>conçèdere</i> , a per- mite <i>retrocèdere</i> , a re- troceda		<i>racchiùdere</i> , a în- chide, a conține	

Modul și Timpul	condurre a conduce	conoscere a cunoaște	coprire a acoperi	correre a alerga
Iud. pr.	conduco conduci conduce conduciamo conducete condùcono	conosco conosci conosce conosciamo conoscete conòsceno	còpro còpri còpre copriamo coprite còprono	còrro còrri còrre corriamo correte còrrono
Imperf.	conducevo	conoscevo	coprivo	correvo
Perf. s.	<i>condussi</i> conducesti <i>condusse</i> conducemmo conduceste <i>condussero</i>	<i>conobbi</i> conoscești <i>conobbe</i> conoscemmo conoscești <i>conobbero</i>	<i>copersi</i> copristi <i>coperse</i> coprimmo copriste <i>copèrsero</i>	<i>corsi</i> corresti <i>corse</i> corremmo correste <i>còrsero</i>
Viitor	<i>condurrò</i>	conoscerò	coprirò	correrò
Cond.	<i>condurrei</i>	conoscerei	coprirei	correrai
Imperat.	conduci conduca conduciamo conducete condùcano	conosci conosca conosciamo conoscete conòscano	còpri còpra copriamo coprite còprano	còrri còrra corriamo correte còrrano
Subj.	conduca conduca conduca conduciamo conduciate conducano	conosca conosca conosca conosciamo conosciate conòscano	còpra còpra còpra copriamo copriate còprano	corra corra corra corriamo corriate còrrano
Imperf.	conducessi	conoscessi	coprissi	corressi
Part. tr.	<i>condotto</i>	<i>conosciuto</i>	<i>coperto</i>	<i>corso</i>
Ajutător	avere—essere	avere—essere	avere—essere	avere—essere
Tot ast- fel se conjugă și verbele =	<i>addurre</i> , a aduce <i>produrre</i> , a produ- duce <i>ridurre</i> , a reduce <i>sedurre</i> , a seduce <i>tradurre</i> , a traduce <i>indurre</i> , a induce		<i>aprire</i> , a deschide	<i>discorrere</i> , a con- versa <i>occorrere</i> , a trebui <i>scorrere</i> , a curge <i>percorrere</i> , a par- curge <i>accorrere</i> , a alerga <i>soccorrere</i> , a ajuta <i>ricorrere</i> , a recurge

Modul și Timpul	creșcere a crește	dăre a da	decidere a hotări	difendere a apăra
Ind. pr.	creasco cresci cresce creșciamu crescete creșcono	<i>do</i> <i>dăi</i> <i>dă</i> <i>diamu</i> <i>dăte</i> <i>dăno</i>	decido decidi decide decidiamu decidete decidono	difendo difendi difende difendiamu difendete difendono
Imperf.	creșcevo	dăvo	decidevo	difendevo
Perf. s.	<i>crebbi</i> crescesti <i>crebbe</i> creșcemmu cresceste <i>crebbero</i>	<i>diedi, detti</i> <i>desti</i> <i>diede, dette</i> <i>demmo</i> <i>deste</i> <i>dièdero, dettero</i>	<i>decisi</i> decidesti <i>decise</i> decidemmu decideste <i>decisero</i>	<i>difesi</i> difendèsti <i>difese</i> difendèmmu difendèste <i>difèsero</i>
Văitor	creșcerò	dărò	deciderò	difenderò
Cond.	creșcerei	dărei	decidereii	difendereii
Imperat.	creșci creșca creșciamu crescete creșcano	<i>dă, dai</i> <i>dă</i> <i>diamu</i> <i>dăte</i> <i>dăno</i>	decidi decida decidiamu decidete decidano	difendi difenda difendiamu difendete difendano
Subj.	creșca creșca creșca creșciamu creșciate creșcano	<i>dă</i> <i>dă</i> <i>dă</i> <i>diamu</i> <i>dăte</i> <i>dăno</i>	decida decida decida decidiamu decidiate decidano	difenda difenda difenda difendiamu difendiate difendano
Imperf.	creșcești	<i>desși</i>	decidești	difendessi
Part. tr.	<i>creșciulo</i>	<i>dăto</i>	<i>deciso</i>	<i>difeso</i>
Ajutător	avere—essere	avere	avere—essere	avere—essere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :	<i>accrescere</i> , a în- mulți <i>decreștere</i> , a scădea <i>rinereștere</i> , a părea rău		<i>incidere</i> , a grava <i>ucidere</i> , a ucide <i>recidere</i> , a țâia, a rețea	<i>offendere</i> , a ofensa

Modul și Timpul	dire (dicere) a zice, a spune	dirigere a conduce	dovère a trebui	fàre (fàcere) a face
Ind. pr.	dico dici dice diciamo <i>dite</i> dicono	dirigo dirigi dirige dirigiamo dirigete dirigono	<i>dèvo</i> , <i>debbò</i> <i>deggio</i> <i>dèvi</i> , <i>dei</i> <i>dève</i> , <i>dèe</i> , <i>debbe</i> <i>dobbiamo</i> dovete <i>dèvono</i> , <i>debbono</i>	<i>fùccio</i> , <i>fo</i> <i>fai</i> <i>fa</i> <i>facciamo</i> <i>fate</i> <i>fanno</i>
Imperf.	dicevo	dirigevo	dovevo	facevo
Perf. s.	<i>dissi</i> dicesti <i>disse</i> dicemmo diceste <i>dissero</i>	<i>diressi</i> dirigesti <i>diresse</i> dirigemmo dirigeste <i>diressero</i>	dovetti, <i>dovei</i> dovesti dovette, <i>dovè</i> dovemmo doveste dovèterro <i>doverono</i>	<i>feci</i> facesti <i>feci</i> facemmo faceste <i>fècero</i>
Viitor	<i>dirò</i>	dirigerò	<i>dovrò</i>	<i>farò</i>
Cond.	<i>direi</i>	dirigerei	<i>dovrei</i>	<i>farei</i>
Imperat.	di' dica diciamo <i>dite</i> dicano	dirigi diriga dirigiamo dirigete dirigano	<i>ip-este</i>	<i>ia, fai, fa'</i> <i>fàccia</i> <i>facciamo</i> <i>fate</i> <i>fàcciano</i>
Subj.	dica dica dica diciamo diciate dicano	diriga diriga diriga dirigiamo dirigiate dirigano	<i>deva</i> , <i>debbà</i> <i>dèggia</i> <i>deva</i> , <i>debbà</i> <i>deva</i> , <i>dèbbà</i> <i>dobbiamo</i> <i>dobbiate</i> <i>dèvano</i> , <i>dèbbano</i>	<i>fàccia</i> <i>fàccia</i> <i>fàccia</i> <i>facciamo</i> <i>facciate</i> <i>fàcciano</i>
Imperf.	dicessi	dirigessi	dovèssi	facèssi
Part. tr.	<i>detto</i>	<i>diretto</i>	dovùto	<i>fatto</i>
Ajutător	avere	avere-essere	avere — essere	avere — essere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :		<i>erigere</i> , a ridica, a înălța		<i>sodisfare</i> , a satis- face

Modul și Timpul	glungere a sosi	lèggere a citi	mètttere a pune	offrire a oferi
Ind. pr.	giungo giungi giunge giungiamo giungete giungono	leggo leggi legge leggiamo leggete leggono	metto metti mette mettiamo mettete mettono	òffro òffri òffre offriamo offrite òffrono
Imperf.	giungevo	leggevo	mettevo	offrivo
Perf. s.	<i>giunsi</i> giungesti <i>giunse</i> giungemmo giungeste <i>giunsero</i>	<i>lessi</i> leggesti <i>lesse</i> leggemmo leggeste <i>lessero</i>	<i>misi</i> mettesti <i>mise</i> mettemmo metteste <i>miserò</i>	<i>offersi</i> , offrii offristi <i>offerse</i> , offri offrimmo offriste <i>offersero</i> offrirono
Vitor	giungerò	leggerò	metterò	offrirò
Cond.	giungerei	leggerei	metterei	offrirei
Imperat.	giungi giunga giungiamo giungete giungano	leggi legga leggiamo leggete leggano	metti metta mettiamo mettete mettano	òffri òffra offriamo offrite òffrano
Subj.	giunga giunga giunga giungiamo giungiate giungano	legga legga legga leggiamo leggiate leggano	metta metta metta mettiamo mettiate mettano	òffra òffra òffra offriamo offriate òffrano
Imperf.	giungessi	leggessi	mettèssi	offrissi
P art. l.	<i>giunto</i>	<i>letto</i>	<i>messo</i>	<i>offerto</i>
Ajutător	essere	avere	avere	avere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :	<i>aggiungere</i> , a adăuga <i>congiungere</i> , a in- preuna <i>ingiungere</i> , a im- pune	<i>elèggere</i> , a alege, a vota	<i>commettere</i> , a co- mite <i>dimettere</i> , a renunța <i>omettere</i> , a omite <i>permettere</i> , a per- mite <i>promettere</i> , a pro- mite <i>scommettere</i> , a paria <i>ammettere</i> , a admite <i>emettere</i> , a emite	<i>soffrire</i> , a suferi <i>profferire</i> , a pro- lera

Modul și Timpul	placere a plăcea	pdrre (pònerre) a pune	potere a putea	pràndere a lua
Ind. pr.	<i>piaccio</i> <i>piaci</i> <i>piace</i> <i>piacciamo</i> <i>piacete</i> <i>piacciono</i>	<i>pongo</i> <i>poni</i> <i>pone</i> <i>poniamo</i> <i>ponete</i> <i>pongono</i>	<i>posso</i> <i>puoi</i> <i>può</i> <i>possiamo</i> <i>potete</i> <i>pòssono</i>	<i>prendo</i> <i>prendi</i> <i>prende</i> <i>prendiamo</i> <i>prendete</i> <i>prèndono</i>
Imperf.	<i>piacevo</i>	<i>ponevo</i>	<i>potevo</i>	<i>prendevo</i>
Perf. s.	<i>piacqui</i> <i>piacesti</i> <i>piacque</i> <i>piacemmo</i> <i>piaceste</i> <i>piacquero</i>	<i>posi</i> <i>ponesti</i> <i>pose</i> <i>ponemmo</i> <i>poneste</i> <i>pòsero</i>	<i>potei</i> <i>potesti</i> <i>potè</i> <i>potemmo</i> <i>poteste</i> <i>potèrono</i>	<i>presi</i> <i>prendesti</i> <i>prese</i> <i>prendemmo</i> <i>prendeste</i> <i>prèsero</i>
Viitor	<i>piacerò</i>	<i>porrò</i>	<i>potrò</i>	<i>prenderò</i>
Cond.	<i>piacerei</i>	<i>porrei</i>	<i>potrei</i>	<i>prenderai</i>
Imperat.	<i>piaci</i> <i>piaccia</i> <i>piacciamo</i> <i>piacete</i> <i>piacciano</i>	<i>poni</i> <i>ponga</i> <i>poniamo</i> <i>ponete</i> <i>pongano</i>	lipsește	<i>prendi</i> <i>prenda</i> <i>prendiamo</i> <i>prendete</i> <i>prèndano</i>
Subj.	<i>piaccia</i> <i>piaccia</i> <i>piaccia</i> <i>piacciàmo</i> <i>piacciàte</i> <i>piacciano</i>	<i>ponga</i> <i>ponga</i> <i>ponga</i> <i>poniamo</i> <i>poniate</i> <i>pongano</i>	<i>possa</i> <i>possa</i> <i>possa</i> <i>possiamo</i> <i>possiate</i> <i>pòssano</i>	<i>prenda</i> <i>prenda</i> <i>prenda</i> <i>prendiamo</i> <i>pendiate</i> <i>prèndano</i>
Imperf.	<i>piacèssi</i>	<i>ponèssi</i>	<i>potèssi</i>	<i>prendèssi</i>
Part. tr.	<i>piaciùto</i>	<i>pòsto</i>	<i>potuto</i>	<i>preso</i>
Ajutător	avere—essere	avere	avere	avere
Tot ast- fel se conjugă și verbele	<i>compiacere</i> a com- place <i>spiacere</i> , a părea rău	<i>comporre</i> , a com- pune <i>deporre</i> , a depune <i>disporre</i> , a dispune <i>esporre</i> , a expune <i>imporre</i> , a impune <i>opporre</i> , a opune <i>proporre</i> , a propune <i>scom —</i> , a descom- pune		<i>apprendere</i> , a învăța <i>comprendere</i> , a înțe- lege <i>sorprendere</i> , a sur- prinde <i>sospendere</i> , a atârna <i>imprendere</i> , a între- prinde

Modul și Timpul	ridere a râde	rimanere a rămânea	rispundere a răspunde	salire a se urca
Ind. pr.	rido rîdi ride ridiamo ridete ridono	<i>rimango</i> <i>rimani</i> <i>rimane</i> <i>rimaniamo</i> <i>rimanete</i> <i>rimàngono</i>	rispondo rispondi risponde rispondiamo rispondete rispòndono	<i>salgo</i> <i>sali</i> <i>sale</i> <i>saliamo</i> <i>salite</i> <i>sàlgono</i>
Imperf.	ridevo	rimanevo	rispondevo	salivo
Perf. s.	<i>risi</i> ridesti <i>rise</i> ridemmo rideste <i>risero</i>	<i>rimasi</i> rimanesti <i>rimase</i> rimanemmo rimaneste <i>rimàsero</i>	<i>risposi</i> rispondesti <i>rispose</i> rispondemmo rispondeste <i>rispòsero</i>	<i>salti</i> salisti <i>sali</i> salimmo saliste <i>salirono</i>
Vîitor	riderò	<i>rimarrò</i>	risponderò	sàlirò
Cond.	riderei	<i>rimarrei</i>	risponderei	salirei
Imperat.	ridi rida ridiamo ridete ridano	<i>rimani</i> <i>rimanga</i> <i>rimaniamo</i> <i>rimanete</i> <i>rimàngano</i>	rispondi risponda rispondiamo rispondete rispòndano	sali <i>salga</i> sagliamo salite <i>sàlgano</i>
Subj.	rida rida rida ridiamo ridiate ridano	<i>rimanga</i> <i>rimanga</i> <i>rimanga</i> <i>rimaniamo</i> <i>rimaniate</i> <i>rimàngano</i>	risponda risponda risponda rispondiamo rispondiate rispòndano	<i>salga</i> <i>salga</i> <i>salga</i> <i>sagliamo</i> <i>sagliate</i> <i>sàlgano</i>
Imperf.	ridessi	rimanèssi	rispondèssi	salissi
Part. tr.	<i>riso</i>	<i>rimasto</i>	<i>rispòsto</i>	salito
Ajutător	avere	essere	avere	avere — essere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :	<i>deridere</i> , a derăde		<i>corrispondere</i> , a corespunde	

Modul și Timpul	sapère a ști	scèglhere a alege	scrivere a scrie	spèndere a cheltui
Ind. pr.	<i>so sai sa sappiamo sapete sanno</i>	<i>scelgo scegli sceglie scegliamo scegliete scèlgono</i>	<i>scrivo scrivi scrive scriviamo scrivete scrivono</i>	<i>spendo spendi spende spendiamo spendete spèndono</i>
Imperf.	<i>sapevo</i>	<i>sceglievo</i>	<i>scrivevo</i>	<i>spendevo</i>
Perf. s.	<i>seppi sapesti seppe sapemmo sapeste sèppero</i>	<i>scelsi scegliesti scelse scegliemmo sceglieste scèlsero</i>	<i>scrissi scrivesti scrisse scrivemmo scriveste scrissero</i>	<i>spesi spendesti spese spendemmo spendeste spèsero</i>
Viitor	<i>saprò</i>	<i>sceglierò</i>	<i>scriverò</i>	<i>spenderò</i>
Cond.	<i>saprei</i>	<i>sceglierei</i>	<i>scriverei</i>	<i>spenderei</i>
Imperat.	<i>sappi sappia sappiamo sappiate sàppiano</i>	<i>scegli scelga scegliamo scegliete scèlgano</i>	<i>scrivi scriva scriviamo scrivete scrivano</i>	<i>spendi spenda spendiamo spendete spèndano</i>
Subj.	<i>sappia sappia sappia sappiamo sappiate sàppiano</i>	<i>scelga scelga scelga scegliamo scegliate scèlgano</i>	<i>scriva scriva scriva scriviamo scrivate scrivano</i>	<i>spenda spenda spenda spendiamo spendiate spèndano</i>
Imperf.	<i>sapèssi</i>	<i>sceglièssi</i>	<i>scrivèssi</i>	<i>spendèssi</i>
Part. tr.	<i>saputo</i>	<i>scelto</i>	<i>scritto</i>	<i>speso</i>
Ajutător	avere	avere—essere	avere	avere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :			<i>prescrivere, a pre- scrie inscrivere, a inscrie descrivere, a de- scrie proscribere, a exila</i>	

Modul și Timpul	stàre a sta, a se afla	tenère a ține	udire a auzi	uscire a ieși
Ind. pr.	<i>sto stai sta stiamo state stanno</i>	<i>lengo tieni tiene teniamo tenete tengono</i>	<i>odo odi ode udiamo udite òdono</i>	<i>esco esci esce usciamo uscite èscono</i>
Imperf.	<i>stavo</i>	<i>tenevo</i>	<i>udivo</i>	<i>uscivo</i>
Perf. s.	<i>sletti stesti slette stemmo steste stèltero</i>	<i>lenni tenesti lenni tenemmo tenèste tènnero</i>	<i>udii udisti udi udimmo udiste udirono</i>	<i>uscii uscisti uscì uscimmo usciste uscirono</i>
Vitor	<i>starò</i>	<i>terrò</i>	<i>udrò, udirò</i>	<i>uscirò</i>
Cond.	<i>starei</i>	<i>terrei</i>	<i>udrei, udirei</i>	<i>uscirei</i>
Imperat.	<i>sta (stai) stia stiamo state stiano</i>	<i>tieni tenga teniamo tenete tengano</i>	<i>odi oda udiamo udite òdano</i>	<i>esci esca usciamo uscite escano</i>
Subj.	<i>stia stia stia stiamo stiate stiano</i>	<i>tenga tenga tenga teniamo teniate tengano</i>	<i>oda oda oda udiamo udiate òdano</i>	<i>esca esca esca usciamo usciate escano</i>
Imperf.	<i>stessi</i>	<i>tenessi</i>	<i>udissi</i>	<i>uscissi</i>
Part. tr.	<i>stato</i>	<i>tenuto</i>	<i>udito</i>	<i>uscito</i>
Ajutător	essere	avere—essere	avere	essere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :		<i>appartenere, a aparține astenersi, a se abține contenere, a conține ottenere, a obține mantenere, a in- treține, a menține</i>		<i>riuscire, a reuși</i>

Modul și Timpul	vedere a vedea	venire a veni	vivere a trăi	volere a voi
Ind. pr.	vedo vedi vede vediamo vedete vedono	<i>vengo</i> <i>vieni</i> <i>viene</i> veniamo venite <i>vengono</i>	vivo vivi vive viviamo vivate vivoŃo	<i>voglio</i> <i>vuoi</i> <i>vuole</i> <i>vogliamo</i> volete <i>vogliono</i>
Imperf.	vedevo	venivo	vivevo	volevo
Perf. s.	<i>vidi</i> vedesti <i>vide</i> vedemmo vedeste <i>videro</i>	<i>venni</i> venisti <i>venne</i> venimmo veniste <i>vennero</i>	<i>vissi</i> vivesti <i>visse</i> vivemmo viveste <i>vissero</i>	<i>vollı</i> volesti <i>volle</i> volemmo voleste <i>vollero</i>
Viitor	<i>vedrò</i>	<i>verrò</i>	<i>vivrò</i>	<i>vorrò</i>
Cond.	<i>vedrei</i>	<i>verrei</i>	<i>vivreı</i>	<i>vorrei</i>
Imperat.	vedi veda vediamo vedete vedano	<i>vieni</i> <i>venga</i> veniamo venite <i>vengano</i>	vivi viva viviamo vivate vivano	<i>vogli</i> <i>voglia</i> <i>vogliamo</i> <i>vogliate</i> <i>vogliano</i>
Subj.	veda veda veda vediamo vediate vedano	<i>venga</i> <i>venga</i> <i>venga</i> veniamo veniate <i>vengano</i>	viva viva viva viviamo vivate vivano	<i>voglia</i> <i>voglia</i> <i>voglia</i> <i>vogliamo</i> <i>vogliate</i> <i>vogliano</i>
Imperf.	vedessi	venissi	vivessi	volessi
Part. tr;	veduto, visto	<i>venuto</i>	<i>vissuto</i>	voluto
Ajutător	avere—essere	essere	avere—essere	avere
Tot ast- fel se conjugă și verbele :	<i>prevedere</i> , a pre- vedea <i>provvedere</i> , a pro- cura <i>ravvedersi</i> , a se pocăi	<i>convenire</i> , a se învoi <i>avvenire</i> , a se întâmpla <i>pervenire</i> , a parveni <i>prevenire</i> , a preveni <i>souvenir (si)</i> , a-și aduce aminte		

CUPRINSUL :

	Pag.		Pag.
Prefață	3	La Croce Rossa	89
Limba Italiană : Istoric.		Il pane (<i>Francesco Pastonchi</i>)	91
Aspecte fonetice, Comparații cu limba română	5	San Martino (<i>Giosuè Carducci</i>)	97
Texte		La quiete dopo la tempesta (<i>Giacomo Leopardi</i>)	106
I due fratelli mûsici. (<i>Angelo Silvio Novaro</i>)	12	La zucca e il pero (<i>Lo-dovico Ariosto</i>)	110
La lingua latină	22	Schemă de chestionar	114
Il Foro in Roma	23		
La Flotta romana	25	Gramatică	
Archimede e la sua nave	26	<i>Pronunțarea</i>	12
Lo scolareto di Roma antica	28	„Sunete“ și „litere“	20
Il giorno natalizio presso i Romani	30	Litera <i>s</i>	20
Il papàvero presso i Romani	31	Litera <i>z</i>	22
Pompei	32	Litera <i>h</i>	24
La via Emilia	35	Litera <i>q</i>	25
Il lavoro	37	Grupul <i>sc</i>	28
La miglior lettera di raccomandazione	40	Grupurile <i>cc</i> și <i>gg</i>	29
Osservare è imparare	42	Grupul <i>gn</i>	30
Amicizie	46	Grupul <i>gli</i>	31
Vita dei primi uòmini	49	<i>Morfologie și Sintaxă</i>	
Pace e concordia	49	Articolul	33
Chi fa da sè fa per tre	50	Articolul nehotărît	38
I due passeggeri	73	Substantivul	41
Il Crocifisso di Brunellesco	75	Adjectivul	47
Nella città delle api	81	Gradele adjectivelor	49
Il rimboschimento	85	Sufixe	52
		Verbul	52

	<u>Pag.</u>		<u>Pag.</u>
Verbul <i>avere</i>	53	Pronumele posesive . . .	87
„ <i>essere</i>	56	„ relative	88
Conjugarea verbelor re- gulate	61	„ interogative	90
Verbul <i>cantare</i>	62	„ nehotărîte	92
„ <i>vendere</i>	65	Numeralul	98
„ <i>partire</i>	68	Adverbul	99
„ <i>finire</i>	70	Prepoziția	107
Pronumele	73	Conjuncția	111
Pronumele reflexiv . . .	76	Interjecția	112
„ de politeță	78	Tabloul verbelor nere- gulate întrebuițate	
„ demonstrative	83	mai des	115

INV. Nr. 8138 75

DE ACELAȘ AUTOR:

Gramatica Limbii Italiene, pentru Români.

Vor apare:

Manual de Limba Italiană pentru clasa a VI-a

” ” ” ” ” ” ” VII-a

” ” ” ” ” ” ” VIII-a

a Liceelor Comerciale.

~~Pretul: Lei 60.~~